

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Financování politických stran v České republice a na
Slovensku**

Lukáš Zahradník

Plzeň 2015

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Politologie

Bakalářská práce

**Financování politických stran v České republice a na
Slovensku**

Lukáš Zahradník

Vedoucí práce:

PhDr. Mgr. Petr Jurek, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2015

.....

Mé poděkování patří PhDr. Mgr. Petru Jurkovi Ph.D. za milý přístup, cenné rady, připomínky a podněty. Dále bych chtěl poděkovat rodině za podporu po celou dobu studií.

Obsah

Úvod.....	7
1. Problematika financování politických stran.....	9
1.1. Státní financování.....	11
1.2. Soukromé financování.....	13
2. Nastavení pravidel financování v ČR a SR.....	15
2.1. Příspěvek na úhradu volebních nákladů.....	16
2.2. Příspěvek na činnost.....	17
2.3. Nepřímé státní financování.....	19
2.4. Členské příspěvky.....	20
2.5. Sponzorské dary.....	21
2.6. Podnikatelské aktivity.....	23
3. Hospodaření českých a slovenských politických stran.....	23
3.1. ČSSD.....	25
3.2. ANO.....	27
3.3. KSČM.....	30
3.4. TOP 09.....	32
3.5. ODS.....	33
3.6. Úsvit přímé demokracie.....	35
3.7. SMER – sociální demokracie.....	37
3.8. Obyčejní lidé a nezávislé osobnosti.....	38
3.9. KDH.....	40

3.10. MOST-HÍD.....	41
3.11. Svoboda a Solidarita.....	43
4. Komparace financování českých a slovenských politických stran.....	44
Závěr.....	48
Seznam pramenů a literatury.....	50
Resumé.....	55

Úvod

Financování politických stran je téma, které se v našich končinách skloňuje čím dál tím častěji a kolem kterého vznikají stále více i celospolečenské debaty. K už tak rozvíjejícímu se zájmu o tuto problematiku přispěl zejména volební úspěch hnutí ANO a jeho způsob získávání finančních prostředků. Prvotním východiskem pro objektivní zkoumání financování partají je politický režim, který v dané zemi funguje. Jeho demokratické základy jsou klíčové pro výzkum, který by v nedemokratickém systému neměl žádný význam. Nastavení pravidel financování je také důležité pro omezení korupce a prorůstání byznysu s nejvyšší politikou. Přispívá k rovným soutěžním podmínkám politických stran, které se ve volbách ucházejí o hlasy voličů. V dnešní době existuje celá řada organizací, které se nastavení financování věnují. Za všechny můžu zmínit např. organizaci GRECO, která již vydala celou řadu doporučení k úpravě státních legislativ, které by měly pomoci v boji proti finančním nerovnostem. I těmto doporučením se budu v práci dále věnovat a konfrontovat je se současnou situací v České republice a na Slovensku.

Primárním cílem práce je především zanalyzovat financování českých a slovenských stran. Druhým hlavním cílem je porovnat hlavní zdroje, ze kterých partaje čerpají a také poukázat na možné problémy a nedostatky v zákonech. Zároveň se pokusím zodpovědět na otázky: Dodržují politické strany nastavená pravidla? Jsou u některé z nich pochybnosti a nedostatky? Jaké změny, by dle některých organizací (např. GRECA), měly být implementovány do zákonů, aby se případným nesrovnalostem alespoň částečně zamezilo? Ve kterých zemích systém již funguje a mohl by být použit i v České republice a na Slovensku? Na všechny tyto otázky se pokusím ve své práci odpovědět.

V první části bakalářské práce se zaměřím na teoretické modely a na to, jaká by měla být úloha politických stran k občanům dané země. Podrobněji zmíním principy rovnosti a svobody a jejich vzájemné prolínání z hlediska financování politických partají. Kapitoly rozdělím na státní a soukromé financování. Oba tyto proudy se dále rozdělují na přímé a nepřímé financování. Měla by být politická strana financována více ze soukromých, či ze státních zdrojů, nebo by se měly oba druhy příjmů vyrovnávat? To je otázka, na kterou se v úvodu budu snažit najít odpověď.

Ve druhé části se zaměřím na český a slovenský systém financování. Role politických stran je zanesena nejen v zákonech, ale i v Ústavě a Listině základních práv a svobod. Tuto

část rozdělím na jednotlivé podkapitoly, v nichž se zaměřím na nejdůležitější příjmy, z hlediska jejich fungování v obou zemích. Vybral jsem tři státní a tři soukromé zdroje, ze kterých dle výročních zpráv plynou největší prostředky k českým a slovenským partajím, nebo jsou nějakým způsobem zajímavé a je tudíž důležité se o nich zmínit.

Ve třetí části bakalářské práce se zaměřím na konkrétní politické strany z České republiky a ze Slovenska. Pro porovnání si vyberu parlamentní strany, které mají společné rysy a provedu analýzu jejich podobného nebo odlišného financování. Parlamentní z důvodu, že u nich lze porovnat výši státních a soukromých příjmů. Půjde např. v České republice o ODS a ČSSD a proti nim strany, či hnutí, která vznikla teprve v nedávné době. Typickým příkladem je hnutí ANO 2011, či Úsvit přímé demokracie. Obdobně budu vybírat i slovenské politické strany. Konkrétně půjde o strany SMER – sociální demokracie, KDĽ, či novější stranu Obyčejní lidé a nezávislé osobnosti. Nevynechám ani maďarsko-slovenskou stranu MOST-HÍD, hájící zájmy maďarské menšiny na Slovensku. V této části se pokusím přijít na to, jak je která konkrétní strana financována a jaké jsou mezi nimi rozdíly. Využiji k tomu výroční zprávy, které je každá politická strana povinna jednou za rok zveřejnit a další důvěryhodné mediální zdroje. Které ze stran čerpají prostředky primárně ze státních zdrojů a naopak, které z nich jsou závislé na darech od soukromých osob? Dále se podívám na rady odborníků, jak zprůhlednit tok peněz ke stranám. Jednou z doporučených cest je např. zavedení transparentních účtů, či online zveřejňování vyúčtování. Všechny tyto návrhy srovnám se situací, která je v České republice a na Slovensku v nynější době. Dále se u českých partají zaměřím na výdaje vynaložené na předvolební kampaň do Poslanecké sněmovny PČR v roce 2013. Bude jistě zajímavé posoudit, jak vysokou částku strany vynakládají na kampaň v porovnání s celkovými ročními výdaji.

Ve čtvrté kapitole se pokusím o komparaci financování vybraných českých a slovenských politických stran. Zaměřím se převážně na srovnání státních a soukromých příjmů. Na základě procentuálního vyjádření srovnám jejich významnost. V návaznosti na teoretickou část bude možné porovnat, jaký zdroj můžeme stále považovat za relevantní, a který již nikoliv.

Při psaní práce budu čerpat z odborných českých i cizojazyčných zdrojů. Téma financování politických stran je poměrně rozsáhlé. Ve své bakalářské práci se budu věnovat především okruhu nastavení pravidel v rámci českého a slovenského politického systému, a také komparaci důležitosti státních a soukromých příjmů u jednotlivých partají.

1. Problematika financování politických stran

Nastavení pravidel financování politických stran je důležité, jak z právního hlediska, tak i v celkovém kontextu fungování demokratického režimu v jednotlivých zemích. Politické strany jsou jedním ze základních pilířů demokracie a konkrétně jejich příjmy se tak často dostávají do středu zájmu nejen v akademické obci, ale i veřejnosti, a to zejména zástupců mediální sféry. V každé zemi vychází jeho nastavení z jiných historických, ekonomických a dalších kritérií, které různé modely nabízejí. Nelze jednoznačně určit, který model je ten ideální, neboť ho určují specifika té dané země. Na každém se dají nalézt jeho klady, ale i záporné stránky (Roztočil 1998: 10).

Financování primárně volebních kampaní je nejviditelnějším a asi i nejstarším tématem z celé řady jeho dalších součástí. V dřívějších dobách především dělnické strany využívaly svých širokých členských základů a vytvářely si fondy z členských příspěvků. Fondy byly posléze využívány právě ve volebních kampaních. Například britská Labour Party takto získané prostředky používala například k vydávání stranických novin a k dalším jiným činnostem. Naopak strany zastupující střední třídu začaly shromažďovat peníze až těsně před volebními kampaněmi a postupem času se zabíraly problémem, jak si udržet voličskou přízeň i v meziobdobí voleb. Levicové partaje měly jiné problémy v tom, že příjmy pouze z členských příspěvků přestávaly stačit na zvyšující se náklady na kampaně. Z těchto základů vzešla dnešní debata o rovnováze mezi soukromým a veřejným financováním. V Evropě se moderní stranické techniky financování rozvíjely především díky stranám reprezentujícím pracující třídu. Ostatní se pokoušely metody s vytvářením fondů napodobovat, ale typické liberální a konzervativní partaje měly problémy v tom, že jejich příznivcům chyběla potřebná stranická disciplína. Tyto strany tak začaly být závislé na podpoře od podnikatelských korporací, které obhajovaly svou finanční podporu tím, že pro pravicové subjekty dělají jen to, co pro ty levicové, vytvářejí odbory. Ty totiž tvořily jejich organizační a finanční základnu. Tento vývoj se postupem času začal jevit jako neudržitelný a zkracoval tvorbu stranické politiky. Jako první na to zareagoval Konrad Adenauer¹, který v tehdejší západní Německu, jako v první evropské zemi, prosadil státní financování politických stran (Outly 2003: 42–43).

---

¹ Konrad Adenauer byl prvním německým poválečným kancléřem (1949 – 1963) a předsedou Křesťanskodemokratické unie (1950 – 1966).

Téma financování politických stran je ve všech demokratických zemích neustále předmětem debaty a jsou viditelné snahy o jeho konstantní zlepšování a zpřesňování tak, aby vytvářelo co nejrovnější podmínky ve stranické soutěži. Nejčastěji dochází k rozlišování financování na státní a soukromé. Státní financování může probíhat přímou, či nepřímou formou. U soukromého financování rozlišujeme např. příjmy stran z členských příspěvků, z darů, podnikání a mnoha dalších činností (Šimíček 1997).

U obou druhů financování se propojují principy rovnosti a svobody financování. Třetím principem je kontrola stranického účetnictví ze strany veřejnosti. Získávání finančních zdrojů primárně ze soukromých cest vede ke zvýšenému riziku ovlivňování politiků od soukromých dárců a zájmových skupin. Naopak při financování převážně vysokými státními prostředky může docházet ke snižování spravedlivé stranické soutěže, protože tyto peníze míří především k parlamentním stranám a diskvalifikují tak ostatní (i třeba nově vznikající strany) z rovných podmínek při snaze získat co nejvíce hlasů od voličů (Jiráček 2013). Charakteristickým znakem politických stran je jejich soupeření mezi sebou o přízeň voličů. Jejich existence přináší všudypřítomný boj názorů a postojů a s ním související potřebu získávání finančních prostředků pro sebezprezentaci (Beneš 2013: 95).

Dále je třeba určit, které příjmy jsou pro strany relevantní a jaké již nikoliv. Michael Koss například rozlišuje mezi významnými a méně významnými zdroji příjmů. Předpokládá, že aby byl zdroj brán za významný, měl by tvořit 25 % ze všech stranických příjmů. Jako příklad toho, jak má fungovat nastavení mezi veřejným a soukromým financováním, je často uváděno Německo, kde obě varianty hrají významnou roli v rozpočtech politických stran. Německo je často zmiňováno za prototyp moderního finančního režimu v nastavení pravidel financování (Koss 2011: 17). Množství finančních prostředků, které strana dokáže získat od soukromých zdrojů, do jisté míry odráží její atraktivitu pro voliče a různé právnické osoby. Projevuje se to schopností, že straně přibývají členové a sponzoři. Tento systém založený primárně na soukromých příjmech je k vidění především ve Velké Británii a státech Beneluxu. Jedná se tedy o země, kde politické strany vnímají jako společenská sdružení. Naopak státní financování je typické pro státy, které chápou strany jako ústavní instituce. Často jde o země, které mají historické zkušenosti s diktaturou a nedemokratickým režimem. Jako příklad lze uvést Německo, Francii, Itálii, Řecko, či postkomunistické státy střední Evropy (Slovenská občanská koalice 2015).

1.1. Státní financování

Hlavním pozitivem státního financování je vyšší transparentnost hospodaření stran a snazší kontrola ze strany kontrolních institucí a veřejnosti. Druhým kladně vnímaným důvodem je fakt, že takto plynoucí příjmy jsou tzv. jisté a strany vědí, že po splnění určitých kritérií s nimi mohou počítat. Za rozšířením státního financování stojí také vzrůstající celospolečenská role nadnárodních protikorupčních organizací, které často ve svých zprávách uvádějí správné nastavení přímého státního financování jako velkou pomoc v boji proti korupci. Tento zmíněný systém posvětila v roce 2003 i Rada Evropy jako vhodný nástroj v protikorupčním boji (Koss 2011: 2–3).

O nepřímém státním financování se nemluví tolik, jako o přímém. Přesto je ale důležité a může jednotlivým stranám poskytovat nemálo výhod. Jednou z jeho vlastností je, že se nedá vyčíslit a zanést tak do stranických výročních zpráv. Do kategorie nepřímého státního financování mohou spadat činnosti, jako je provoz poslanecké kanceláře, náhrada cestovního, využívání služebního automobilu, či práce poslance pro svou politickou stranu v souvislosti s jeho funkcí zastupitele. Stanovit zde jasný rozdíl je velmi obtížné. Vojtěch Šimíček charakterizuje tuto kategorii financování jako formu, kdy stát ze svého rozpočtu hradí výdaje, které by si jinak musela strana zaplatit ze svých prostředků. Úspěšná strana vzešlá z voleb tedy může spoléhat i na tyto výhody a využívat jejich malé a omezené kontroly ze strany státu. Stát tak často financuje lidi, kteří jsou například poradci premiéra, ale ve skutečnosti dělají práci jen ve prospěch své strany, kterou reprezentují. Často dochází i k propojování poslaneckých kanceláří se sekretariáty stran a stát hradí náklady spojené s fungováním těchto kanceláří. Jejich hlavním využitím ale bývá práce ve prospěch strany a jejích zájmů (Šimíček 1997). Nepřímé veřejné platby tedy nelze považovat za formu přímého státního financování politickým stranám. Tyto příjmy nejsou ve veřejném prostoru tolik diskutovaným tématem, a to zejména proto, že nejsou natolik sporné jako nastavení pravidel přímých státních dotací (Koss 2011: 16).

Přímé financování ze státních zdrojů implikuje princip rovnosti a poukazuje na fakt, že stát považuje politické strany za nezbytnou součást demokratického politického systému. Kritéria přímého státního financování se v různých zemích v mnoha ohledech liší. V dnešní době je tento způsob financování využíván již více než 60 zeměmi v Evropě. Jan Outlý ho charakterizuje jako „střet principů účelné integrace a potřebné diferenciaci.“ Základní premisy jsou následující – měla by být naplněna svoboda vstupu do volební soutěže, mělo by

být v zájmu státu, aby politické strany vznikaly, byly stabilní a schopné reprezentovat názory občanů a zároveň by mělo být zabráněno nežádoucím vlivům na strany od různých podnikatelských subjektů (Outly 2003: 54–55).

Jedním ze základních pilířů financování ze strany státu je příspěvek na úhradu volebních nákladů, který lze označit za základní položku v podpoře politických stran. Aby byl všem politickým stranám umožněn vstup do volební soutěže, musí jim být zároveň zajištěna možnost zviditelnit se a oslovit voliče pomocí předvolební kampaně. V České republice i na Slovensku je tato zásada vyjádřena právní úpravou a je zanesena i v jejich ústavách. Každý demokratický stát na světě by měl v rámci rozvíjení rovnosti a svobody tento model přijmout. Tímto krokem stát zajistí rovnocenné podmínky pro vstoupení do soutěže o hlasy voličů. Rozdíl je již ale v kritériích, dle kterých strana získává nárok na určitý finanční obnos. Tyto pravidla se v jednotlivých zemích od sebe liší. Z hlediska příspěvků řazených do této kategorie rozlišujeme příspěvek vázaný na účast ve volbách a ten, který závisí na volební úspěšnosti konkrétní partaje (Outly 2003: 56–57). Strany, jejichž největší část příjmů tvoří příspěvky z veřejných rozpočtů, jsou označovány jako strany závislé na státu. Tyto partaje nemají pochopitelně jakýkoliv zájem omezovat výši příspěvků, či je jakkoliv regulovat (Belko 2005).

Zajímavým příkladem v tomto ohledu může být například Maďarsko, které má systém nastavený tak, že důležitá je účast ve volbách. Příspěvek je následně přidělován dle počtu kandidujících. Celková suma, kterou určil stát, je vydělena celkovým počtem kandidátů a peníze jsou následně přerozděleny proporčně v dostatečném předstihu před volbami. Zajímavostí je, že finanční obnos putuje nejen stranám, ale i nezávislým kandidátům. Mnoho zemí přistupuje k nastavení maximální možné částky, která bude přerozdělena mezi jednotlivé politické strany. Například v Bulharsku, či při prezidentských volbách v Polsku je limit stanoven absolutně, tedy jasně danou sumou peněz (Outly 2003: 59).

Další zemí s propracovaným systémem je například Portugalsko, kde musejí mít politické strany vždy dva účty. Jeden je určen pouze pro příjem darů a druhý mohou používat na předvolební kampaně. Strany sami nezveřejňují své výroční zprávy, ale tuto službu za ně provádí tamní Ústavní soud, který toto účetnictví pravidelně a přehledně zveřejňuje ve svém oficiálním věstníku a veřejnost tak má k těmto materiálům neomezený přístup. Podobný systém je v platnosti i v sousedním Španělsku, kde jsou sice pravidla jasně daná, ale zase na

druhou stranu nemá veřejnost přístup ke všem materiálům (Klimešová – Bureš – Bouda 2012: 63–65).

1.2. Soukromé financování

Vzhledem k tomu, že státní příspěvky nemohou pokrýt veškeré náklady, je pro stranu důležité zajistit si příjmy i ze soukromého prostředí. Dalším důvodem podporujícím tento model je naplnění klasického principu svobody. Je tak zajištěna jistota i pro nově vznikající strany, které do začátku mohou počítat s jistým obnosem peněz. Jedním z primárních soukromých zdrojů jsou členské příspěvky. Jako u každého sdružení, ať se již jedná o sportovní, či hudební spolek, tak i u politických stran jsou tímto způsobem získané peníze základním pilířem financování jednotlivých stran. Problémem v této oblasti jsou však především dary, které stranám věnují jednotlivé fyzické i právnické osoby. Právě zde může vznikat velký prostor pro bujení korupce a podhoubí pro možné budoucí korupční jednání.

O nepřímém soukromém financování je k dispozici nejméně zdrojů a záznamů. Jedná se o těžko vyčíslitelné a obtížně prokazatelné finanční příspěvky. Oblasti, které lze do této kategorie zahrnout jsou například poskytování služeb či hmotných statků. Takové služby mohou být poskytovány i ve formě neobvykle výhodných půjček, nebo hmotných statků za výrazně nižší ceny. Může se jednat i o skrytou reklamu v médiích. Z tohoto výčtu je patrné, že se jedná o oblast s nízkou úrovní průhlednosti a tu, která skýtá velký prostor pro podezřívání z korupce (Outlý 2003: 49–50).

Naopak výraznější roli v systémech hraje přímé soukromé financování. Členské příspěvky a dary od fyzických osob tvoří podstatnou část příjmů ze soukromých zdrojů. Zásadní rozdíly by měly být provedeny mezi velkými a malými dary i mezi těmi individuálními a institucionálními. Další příjmy plynou politickým stranám z aktiv, stranických akcí, loterií a podobných případů. Jako zdroj příjmů se u politických stran objevují i nelegální příspěvky. Nezákonný příspěvek straně rovná se druh politické korupce, proti které se snaží různé organizace napříč zeměmi bojovat. Konkrétními případy mohou být dary, které porušují stávající právní předpisy, využití peněz z ilegálních zdrojů pro stranické účely, neoprávněné využití veřejných zdrojů ve prospěch strany, přijetí financí výměnou za neoprávněný prospěch nebo za příslib přijetí do určité funkce v případě zvolení do zastupitelstva (Koss 2011: 16–17).

Jak jsem již zmiňoval, jedním ze základních příjmů většiny politických stran, jsou členské příspěvky. Většinou jsou placeny členy strany jednou ročně. Je zmiňováno pravidlo, že by měly pokrýt minimálně administrativní práce, které jsou spojeny s organizačními činnostmi (Zbořil 2014). Členské příspěvky jsou zahrnovány mezi neoptimálnější zdroje financování. Stranám plynou příjmy od samotných členů a strana na oplátku prosazuje jejich myšlenky a snahy o změny v politice. Takto by měly oslovovat občany a snažit se získat jich, co nejvíce a s nimi i více peněz z členských příspěvků. Politickým partajím, mezi jejichž zdroji dominují členské příspěvky, je dáván přívlastek, strany příspěvkové. Takto fungující partaje se snaží co možná nejvíce rozšířit svou členskou základnu (Belko 2005). Teoreticky by takový systém fungoval, ale realita je poměrně odlišná. Jak uvidíme ve druhé části práce věnující se konkrétním číslům u jednotlivých politických subjektů, tak členské příspěvky netvoří relevantní příjmy u žádné ze stran. Často také vzbuzuje pochybnosti pravdivost údajů, které dodávají politické strany ve výročních zprávách. Stává se, že jsou mezi členské příspěvky zařazovány drobné dary, například na předvolební kampaň a někdy i dary od právnických a fyzických osob. To může sloužit jako ideální cesta k zakrytí jména skutečného dárce (Šimíček 1997).

Téma sponzorských darů je v oblasti soukromého financování určitě tím nejdiskutovanějším a nejspornějším. Slova, která se v této souvislosti používají velmi často, se nazývají ziskovost a účelovost. Strany, které získávají prostředky hlavně ze soukromých zdrojů a snaží se příjem z nich, co nejvíce maximalizovat se nazývají strany donorské. Orientují se hlavně na kapitálové silné skupiny a zájmy (Belko 2005). Poskytnutá protislužba za darovaný finanční obnos může být formou převodu vlastnictví, či poskytnuté veřejné zakázky. Proto je velmi důležité nastavení právní úpravy, která by měla co nejpodrobněji vymezit hranice a určit jaké dary jsou ještě přípustné a které již nikoliv. Zajímavé je sledovat množství darů směřujících k vládním stranám a k zástupcům opozice, mezi kterými především v dřívějších dobách, byl velký rozdíl. Jak ale ukazují příklady z dalších rozvinutých demokratických států, tak především u právnických osob jsou důležité konkrétní zájmy a ne ideové dělení na levici a pravici. Tyto osoby se následně snaží jednotlivé zájmy prosazovat přes tzv. „své“ strany. Je zcela logické, že strany a hnutí, které mají zastoupení ve vládě, jsou pro tyto subjekty atraktivní. V některých západních demokraciích je vcelku časté, že průmyslové giganty sponzorují jak strany vládní koalice, tak i ty opoziční. Všechny takto vynaložené finanční prostředky slouží k udržení si vlivu, bez ohledu na stranu, či koalici, která se právě nachází u moci. Tato podpora politické strany s sebou nese rizika ve velké

nerovnosti v poskytování velkých a malých darů. Problém je v tom, že většinu příjmů z darů, tvoří velké finanční příspěvky a ty menší je jen doplňují. Z hlediska větší reprezentativnosti občanů a jejich sdružování je vhodný stav, když stranu finančně podporuje široké spektrum lidí částkou, která je na horní hranici zákonem omezena. Tímto by tak stranám byla vyjádřena podpora ze strany obyvatelstva a více by to bránilo nařčením z lobbismu a korupce (Šimíček 1997).

Jedním z témat je daňové zvýhodnění sponzorských darů. Přesto, že ho například český právní řád nezná, je ve světě poměrně rozšířený. Používá se v zemích jako je Německo, Portugalsko, či Belgie. Například v Anglii tvoří příjmy tří hlavních politických stran (Konzervativní strana, Labour Party a Liberální demokraté) primárně dary. Jejich význam se pohybuje někde mezi 50 a 80 %. Reforma financování politických stran by neměla být sama o sobě cílem, ale prostředkem k dosažení vyšší kvality demokracie. Rozlišuje se především, zda dar pochází od fyzické, nebo právnické osoby. Dary od právnických osob jsou často spojeny s nežádoucími vlivy, jakými mohou být korupce, či zneužívání pravomoci veřejného činitele. V již zmíněném Německu proto platí zákon o politických stranách, který dary právnických osob naopak daňově znevýhodňuje (Outlý 2003: 88–89).

2. Nastavení pravidel financování v ČR a SR

V obou zemích, tedy v České republice i na Slovensku, je přímé státní financování realizováno ve dvou podobách. Jedná se o *příspěvek na úhradu volebních nákladů* a *příspěvek na činnost*. První zmíněný příspěvek je vyplácen jednorázově, a to z důvodu umožnění politickým stranám zúčastnit se voleb, druhý příspěvek mohou čerpat strany, které v mezivolebním období splňují stanovená kritéria daná zákonem. Příspěvek na činnost se dále dělí na tzv. stálý příspěvek (vázaný na obdržené hlasy) a příspěvek na mandát. Právní úprava financování politických stran vychází v obou zemích již z Ústavy a Listiny základních práv a svobod, kde je zmíněno, že politický systém je založen na volné a spravedlivé soutěži politických stran (Ústava ČR 1993; Ústava SR 1992; Listina práv a svobod ČR 1993).

Primárním zdrojem z právního hlediska je v České republice zákon č. 424/1991 Sb., O sdružování v politických stranách a hnutích. Dle tohoto zákona se musejí řídit všechny politické strany a hnutí, které chtějí rozvíjet svou činnost na českém území. Na Slovensku pravidla financování shrnuje zákon č. 85/2005 Sb., O politických stranách a politických

hnutí. Tyto zákony uvádí způsoby financování, kterých strany mohou využívat. Příjmem strany a hnutí v obou zemích může být příspěvek na úhradu volebních nákladů, příspěvek na činnost strany a hnutí, členské příspěvky, dary a dědictví, příjmy z nájmu a prodeje movitého a nemovitého majetku, úroky z vkladů, příjmy vznikající z účasti na podnikání jiných právnických osob a příjmy z pořádání tombol, společenských, sportovních, rekreačních, vzdělávacích a politických akcí. Strany dále mohou čerpat i z různých půjček a úvěrů (Zákon o politických stranách a hnutích ČR 1991).

Všem těmto příjmům i výdajům věnují pozornost různé organizace. Jednou z nich je skupina států GRECO². Dle zprávy, kterou zveřejnila v roce 2011, lze v nastavení financování v České republice nalézt celou řadu nedostatků. Konkrétně kritika dopadá např. na absenci nezávislých monitorovacích mechanismů, nízkou úroveň sdělování informací o výdajích, které strany vynakládají na předvolební kampaně nebo nedostatečné zajištění snadného přístupu veřejnosti k informacím o darech politickým stranám. Vzhledem k těmto zjištěním přišla česká pobočka organizace Transparency International s řadou opatření, která by měla napomoci systém zlepšit (Klimešová – Bureš – Bouda 2012: 5). Některým jejím doporučením se budu věnovat v dalších částech své práce. Zaměřím se hlavně na vybranou kategorii příjmů, které jsou pro strany nejdůležitější, jak ukazují i každoroční výroční zprávy.

2.1. Příspěvek na úhradu volebních nákladů

V České republice má strana, či hnutí nárok na finanční hotovost na základě volební úspěšnosti. Příspěvek se poskytuje pouze za výsledky voleb do Poslanecké sněmovny. Politická uskupení musí ve volbách získat nejméně 1,5 procenta z celkového počtu platných hlasů. Následně jim je za každý odevzdaný hlas uhrazeno ze státního rozpočtu 100 Kč (Zákon o volbách do Parlamentu ČR 1995).

Na Slovensku je situace obdobná. Jednorázový příspěvek závisí na výsledku strany ve volbách. Slovenské strany jsou povinny připravit předběžnou zprávu o vydaných financích na volby a po volbách, stejně tak i závěrečnou a definitivní podobu vyúčtování nákladů na volby.

---

² skupina GRECO (Skupina států proti korupci v rámci Rady Evropy) monitoruje a vyhodnocuje, jak její členské státy bojují s korupcí. Transparentnost politických stran byla vyhodnocena jako jeden z hlavních problémů v oblasti protikorupční politiky. V roce 2011 skupina vydala hodnotící zprávu pro Českou republiku týkající se tématu financování politických stran. Na tuto zprávu navazuje a rozšiřuje ji česká pobočka Transparency International.

Předběžná zpráva a závěrečná zpráva musí obsahovat konkrétně přehled nákladů na úhradu předvolebních výzkumů a volebních průzkumů veřejného mínění, přehled nákladů na úhradu placení inzerce nebo reklamy v periodickém tisku, náklady vynaložené na vysílání politické reklamy dle osobitého předpisu, přehled nákladů na úhradu volebních plakátů a jiných nosičů, zdokumentované cestovní výdaje členů politické strany při volební kampani a přehled cestovních i všech ostatních nákladů strany na propagaci její činnosti a programu. Dalšími částmi zprávy musí být přehledy o příjmech strany podle § 22 odst. 1 písm. b) a h) přijatých v období, za které se vyhotovuje předběžná zpráva a závěrečná zpráva a jednotlivá evidence o příjmech z půjček a úvěrů podle § 22 odst. 2 a jednotlivou evidenci darů a jiných bezplatných plnění podle § 22 odst. 3 přijatých v období, za které se vyhotovuje předběžná zpráva a závěrečná zpráva (Zákon o politických stranách a hnutích SR 2005).

Otázkou jistě je, zdali má podmínka určitého volebního zisku smysl, když účelem příspěvku by mělo být zajištění snadného vstupu všem politickým uskupením do volební soutěže. Vezmeme-li v potaz nově vzniklou stranu, která jde do svých prvních voleb, tak z takto nastavených pravidel vyplývá, že si volební kampaň musí zaplatit ze svého. Nemá tedy jistotu, že se jí vynaložené náklady po volbách vrátí. Renomovaní odborníci v této oblasti nabízejí podobný recept na aktuální situaci. Stát by, dle nich, měl stanovit výši maximálních nákladů na volební kampaň u každé strany a výše státního příspěvku by měla tvořit přiměřený procentuální díl ve vynaložených nákladech strany (Outly 2003: 63).

2.2. Příspěvek na činnost

Při debatě o příspěvku na činnost je důležité pamatovat na zásadu, kdy by měl být stát oddělen od politické strany. Příspěvek je členěn do dvou kategorií, jedná se o stálý příspěvek a příspěvek na mandát. Pro oba způsoby, jak může strana získat od státu finanční prostředky, je zcela zásadní dodat ministerstvu financí, do 1. dubna v každém roce, výroční finanční zprávu. O zveřejňování finančních zpráv se vedou neustálé dohady napříč celým politickým spektrem. Jeho většího zprůhlednění se týká i jeden z doporučujících bodů, jak omezit korupci, které navrhuje české vládě GRECO (Soudek 1998: 27). Stálý příspěvek na činnost je určen pro strany, které ve volbách do Poslanecké sněmovny získaly přes 3 % hlasů a činí 6 000 000 Kč. Za každých dalších 0,1 % náleží partaji 200 000 Kč. Pokud ale strana získá přes 5 %, tak se finanční částka již dále nenavyšuje a strana či hnutí obdrží 10 000 000 Kč.

Příspěvek na mandát za poslance nebo senátora činí 855 000 Kč a na mandát člena zastupitelstva kraje a člena zastupitelstva hlavního města Prahy činí ročně 237 500 Kč (Zákon o politických stranách a hnutích ČR 1991).

Na Slovensku musí politická strana dodat výroční zprávu každoročně do 30. dubna, a to jak v papírové, tak i v elektronické podobě. Příspěvek na činnost se rovná celkové sumě příspěvku za hlasy, která se podělí na 48 podílů. V roce, ve kterém se konají volby, se mohou vyplatit maximálně 3 podíly, v následujících letech se vyplácí již 12 podílů a v roce konání dalších voleb se podíly zvyšují. Skončí-li funkční období vlády předčasně, zvýšené podíly se sníží o počet měsíců, o kolik bylo zkráceno. Příspěvek na mandát je stranám vyplácen na základě výsledků voleb do Národní rady, a to v sumě násobku průměrné nominální měsíční mzdy v hospodářství Slovenské republiky za kalendářní rok předchozího roku (Zákon o politických stranách a hnutích SR 2005).

Tématu výročních zpráv se věnuje také česká pobočka Transparency International, která v mnoha bodech čerpá právě z hodnotící zprávy organizace GRECO. Transparency International se snaží již několik let v Česku prosadit tzv. transparentní účet. Důvodem je možnost, aby se každý občan mohl kdykoliv bude chtít, přesvědčit o příjmech a výdajích z bankovního účtu dané politické strany. V České republice nejsou transparentní účty povinné a je tak na jednotlivých partajích, zda si ho zřídí, či nikoliv. Nejkomplexněji zřízený účet dosud představila Strana zelených, či Pirátská strana. Vládní návrh, aby byl zřízen transparentní účet na předvolební kampaně, pokládá organizace za nic neřešící, a to hlavně z důvodu, že jím nijak nelze zabránit černému financování.

Transparency International zhodnotila na školní stupnici (1 nejlepší, 5 nejhorší) předvolební kampaň do Poslanecké sněmovny PČR v roce 2013 z hlediska transparentnosti účtů vybraných politických stran (viz Tabulka č. 1). Jak lze vidět, ne všechny strany využily možnosti jeho zavedení. Jediným relevantním řešením, dle zmiňované organizace, je zavedení komplexního transparentního účtu zahrnujícího veškerý finanční chod strany. Transparency International propagují pravidelné zveřejňování výpisů z účtů, a to v podobě naskenovaných dokumentů, jejichž vyhotovení nezabere prakticky žádný čas. Lepší stav by měl nastat až se zavedením zveřejňování účetnictví ve formátu open dat. Všechna tato opatření by měla vést k efektivnější a hlubší kontrole stranických financí (Klimešová – Bureš – Bouda 2012: 63–65). V České republice postupně na trend zareagovaly takřka všechny banky a do nabídky svých produktů nabídku transparentního účtu zařadily. Například strana Svobodní si založila

svůj účet u Fio banky a všechny jejich finanční toky by nyní měly být k dohledání na internetových stránkách zmíněného bankovního institutu (Mach 2013).

Tabulka č. 1: Známkování českých politických stran za transparentnost financování předvolební kampaně

	ANO	ČSSD	KDU- ČSL	KSČM	ODS	SPOZ	Strana zelených	TOP 09	Úsvit přímé demokracie
Známka	4	1	1	5	5	5	1	1	1

Zdroj: Ondráčka, David – Vymětal, Petr (2013).

2.3. Nepřímé státní financování

Další způsob podpory stranám závisí na vyhrazení vysílacího času veřejnoprávními médii. Většinou je systém nastaven tak, aby si strany nesměly kupovat další reklamní prostor. V České republice je situace taková, že zákon o volbách do parlamentu zařizuje stranám určitý vysílací čas. Zajímavostí jistě je, že se již neptá, zda ho chtějí, či nechtějí využít. Strany mohou využít k prezentaci svých předvolebních spotů dohromady 14 hodin, které si rozdělí mezi sebe rovným dílem. Je důležité poznamenat, že poskytnutí vysílacího času nemůže být bráno jako přímé státní financování, a to především z hlediska toho, že veřejnoprávní média tento čas státu v žádné formě neúčtují. Stát však poskytuje finanční prostředky straně ve spojitosti s činností jejího poslaneckého klubu. Výši příspěvku určuje sněmovna každý rok v usnesení. Zákon říká, že poslanecké kluby nevládních organizací mají nárok na 1,3x vyšší dotaci než poslanecké kluby vládnoucích stran. Výdaje poslaneckého klubu mohou plynout například na nákup drobných předmětů do výše 20 000 Kč za kus, pohoštění při pracovních jednáních, nebo na pronájem jednacích místností mimo Poslaneckou sněmovnu PČR (Outlý 2003: 89–91).

2.4. Členské příspěvky

Český i slovenský zákon zmiňují členské příspěvky jako jednu z možností financování. Nestanovují ale jejich výši. Je tak na každé straně jak vysoký poplatek a zdali si ho vůbec zvolí. Pokud však příspěvek přesáhne hodnotu 50 000 Kč, musí na něj strana poukázat ve své výroční zprávě. Znamená to, že dle zákona o sdružování v politických stranách je partaj povinna zveřejnit celé jméno dané osoby, která přispěla konkrétní sumou (Zákon o politických stranách a hnutích ČR 1991; Zákon o politických stranách a hnutích SR 2005).

Výše příspěvku se u českých politických stran liší, ale nejde o výrazné rozdíly. Například u ČSSD se inkriminovaná částka pohybuje mezi 100 a 300 Kč, u ODS 200 až 500 Kč. Nejširší hranici mají Svobodní, u nichž se členské příspěvky pohybují, mezi 300 a 1000 Kč (Zbořil 2014). Důležité je zmínit, že členské příspěvky jsou dle zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu osvobozeny od daně. Podstatné to může být především tehdy, když se tímto způsobem strany snaží obcházet daňové zákony. Opakem jsou sponzorské daně, které podléhají zákonu o darovací dani č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí (Zákon o dani z příjmu ČR 1992; Zákon o dani darovací ČR 1992). Z takto nastavených pravidel vyplývá důvod, proč se strany mohou snažit zanést do členských příspěvků i takové částky, které tam dle zákona nepatří.

Obecná definice členského příspěvku v zákoně neexistuje. Základní premisou je, že pravidelné placení určité částky ve stanovené výši dle stanov politické strany, se výslovně označuje jako členský příspěvek. Jeho nezaplacení je většinou spojeno se ztrátou členství ve straně. Důležité je, že z takto poskytnutého obnosu politické straně nesmí pro jedince plynout žádné výhody. Jedinou odměnou je členství ve straně. Problémem je, že při absentující přesné zákonné definici může nastat situace, kdy jsou i mimořádné členské příspěvky poskytované nepravidelně řazeny mezi členské příspěvky, i když se *de iure* jedná o dary. Hlavně organizace GRECO směřování členských příspěvků a darů několikrát výslovně kritizovala. Nechce-li být dárcem znám, může svůj dar zapsat na některého z členů strany. Případně jedná-li se o větší obnos, lze ho rozepsat mezi více členů a tímto způsobem následně může docházet k obcházení pravidel při zveřejňování seznamu dárců.

Některé z příkladů ze zahraničí ukazují, že lze nastavit poměrně jasná pravidla. V Německu je rozdíl mezi členskými příspěvky a dary určen poměrně snadno. Za členské

příspěvky se považují pouze pravidelné platby členů politické strany. Je přesně určena jejich výše a období, kdy se mají zaplatit. Dále zde existuje tzv. stranická daň, kterou platí zvolení zástupci své straně, za kterou byli zvoleni. Jedná se o poplatek placený nad rámec členského příspěvku. Toto jsou jediné dva případy, které lze počítat do členských příspěvků. Všechny ostatní příjmy musí strana klasifikovat jako dary. V německé výroční zprávě existují tři kolonky pro členské příspěvky, stranickou daň a dary. Všechny příjmy musí být tedy vykazovány odděleně. Transparency International navrhuje doplnit zákonnou definici členského příspěvku a „stranické daně“, jejichž přesné podmínky placení si musí každá strana vymezit ve svých stanovách. Veškeré ostatní příjmy by měly být považovány za dary. Druhou variantou návrhu je stanovení maximální výše stranického příspěvku napříč celým politickým spektrem. Organizace jako ideální maximální výši zmiňuje hranici 10 000 Kč (Klimešová – Bureš – Bouda 2012: 39–41).

2.5. Sponzorské dary

Z předešlého textu je jasné, že politické strany v České republice i na Slovensku získávají poměrně slušné finanční prostředky od státu. I když jsou tyto příjmy v obou zemích poměrně výrazné, sami o sobě by partajím k pokrytí všech jejích výdajů nestačily. Zároveň je však na místě poznamenat, že přijímání darů od občanů dané země, má v demokratickém systému své pevné a nezastupitelné místo. Regulaci přijímání darů se obsáhle věnují zmíněné neziskové organizace, které upozorňují na jeho větší průhlednost celkem často. V České republice musí být dle zákona dary nad 50 000 Kč podloženy notářským ověřením. Na Slovensku je strana povinna s donátorem uzavřít darovací smlouvu. Zároveň je partajím v obou zemích zakázáno přijímat dary od státu, právnických osob, jejichž zřizovatelem je stát, nebo těch s jeho majetkovou účastí, občanských sdružení, neziskových organizací a dalších podobných sdružení, veřejnoprávních institucí, fyzických osob, které nemají trvalý pobyt na území České republiky, či Slovenské republiky, právnické osoby se zahraničním sídlem a fyzických nebo právnických osob, u nichž nelze uvést jejich identifikační údaje. Takto nastavená pravidla, jen s nepatrnými odchylkami, platí jak na území České republiky, tak také na Slovensku (Zákon o politických stranách a hnutích ČR 1991; Zákon o politických stranách a hnutích SR 2005).

V České republice v této oblasti proběhl skandál s údajným financováním politických partají ze strany ČEZ v roce 2011. Tehdejší vicepremiér Karel Schwarzenberg tehdy uvedl, že odchod ředitele Martina Romana ze společnosti ČEZ bude mít velké dopady pro domácí politiku, neboť ČEZ dlouhodobě financoval strany napříč celým českým politickým spektrem. Jak z předchozího textu vyplývá, tak polostátní firma ČEZ má samozřejmě zakázáno jakkoliv finančně přispívat politickým stranám. Druhým problémem bylo, že v žádné oficiální výroční zprávě jakékoliv strany se neobjevil žádný záznam o penězích od společnosti ČEZ (Slonková 2011). O pár dní později podobné obvinění vznesl i exšéf rozvědky František Bublan, který prohlásil, že ČEZ sponzoroval většinu demokratických stran, neboť je to jeho politika. Firma toto nařčení logicky zcela striktně odmítla. Ze všech těchto obvinění vyplývá možné nelegální financování a následné využití těchto peněz na trestnou činnost, včetně daňových úniků (Machová 2011).

Vhodnějším opatřením navrhovaným odborníky pro Českou republiku by mohla být možnost odepsat dary stranám z firemních daní a tím zvýšit jejich motivaci k podpoře politických subjektů. Jednou z navrhovaných změn je zákaz přijímání darů a bezúplatných plnění od právnických osob. Vzhledem k tomu, že právnické osoby nemají volební právo, neexistují tedy objektivní důvody, aby mohly poskytovat politickým stranám dary. Pokud chtějí právnické osoby prosadit svůj záměr skrze politickou scénu, mohou využít transparentního lobbingu. Každá výroční finanční zpráva musí obsahovat výši peněžního daru a také údaje o dárci, na jejichž základě ho lze za jakýchkoliv okolností dohledat. De iure je anonymita dárce vyloučena. Nynější nastavení pravidel vyznívá tak, že politické strany mohou přijímat dary a bezúplatná plnění od právnických osob, a to včetně obchodních společností s nejasnou vlastnickou strukturou. Další kritizovanou mezerou v zákonech je fakt, že je povoleno právnickým osobám s určitou majetkovou účastí kraje poskytnout straně dar. Tato situace podkopává financování ze strany státu za předem daných pravidel. Kritizovaný je i fakt, že zákaz přijímání darů od obecně prospěšných společností lze obejít založením stejné nadace v zahraničí (Klimešová – Bureš – Bouda 2012: 19–20; Government UK 2006).

V dnešní době je stále možné financování ze strany subjektů s anonymní vlastnickou strukturou. Nabízí se zde tak možnost skrýt jméno skutečného sponzora. Nejen že se jedná o ohrožení nezávislosti stran, ale může nastat i bezpečnostní riziko pro stát. V zahraničí je naopak zcela běžná praxe, kdy je firmám, které získávají finance od státu, zakázáno poskytovat stranám dary. Logika dělení finančních prostředků odděluje příjmy od státu a od občanů a nezávislých právnických osob. Této logice však odporuje přijímání darů od firem,

kde mají podíl samosprávy. Podíváme-li se na situaci v zahraničí, tak v zhruba deseti evropských zemích platí zákaz přijímání darů od právnických osob. V jiných zemích je alespoň zamezeno přijímání darů od společností disponujících státním kapitálem. Podle doporučení organizace GRECO by měly státy zajistit právní úpravu, která bude vylučovat střet zájmů, zajišťovat transparentnost darů a zamezovat utajeným dárcům (Klimešová – Bureš – Bouda 2012: 21–22).

2.6. Podnikatelské aktivity

Dalším z možných příjmů jsou výnosy ze stranických podnikatelských aktivit. Místa, ve kterých to zákony povolují, jsou ale notně omezeny. Zákon praví, že sama strana nesmí podnikat, ale může založit obchodní společnost, nebo se stát jejím společníkem. V České republice i na Slovensku je seznam oblastí, ve kterých strany mohou podnikat, stejný. Konkrétně jde o provozování vydavatelství, nakladatelství, tiskáren, rozhlasového nebo televizního vysílání. Strany také mohou využívat své publikační a propagační činnosti. Mají možnost pořádat kulturní, společenské, sportovní, rekreační, vzdělávací a politické akce nebo vyrábět a prodávat předměty propagující program a činnost dané strany a hnutí (Zákon o politických stranách a hnutích ČR 1991; Zákon o politických stranách a hnutích SR 2005).

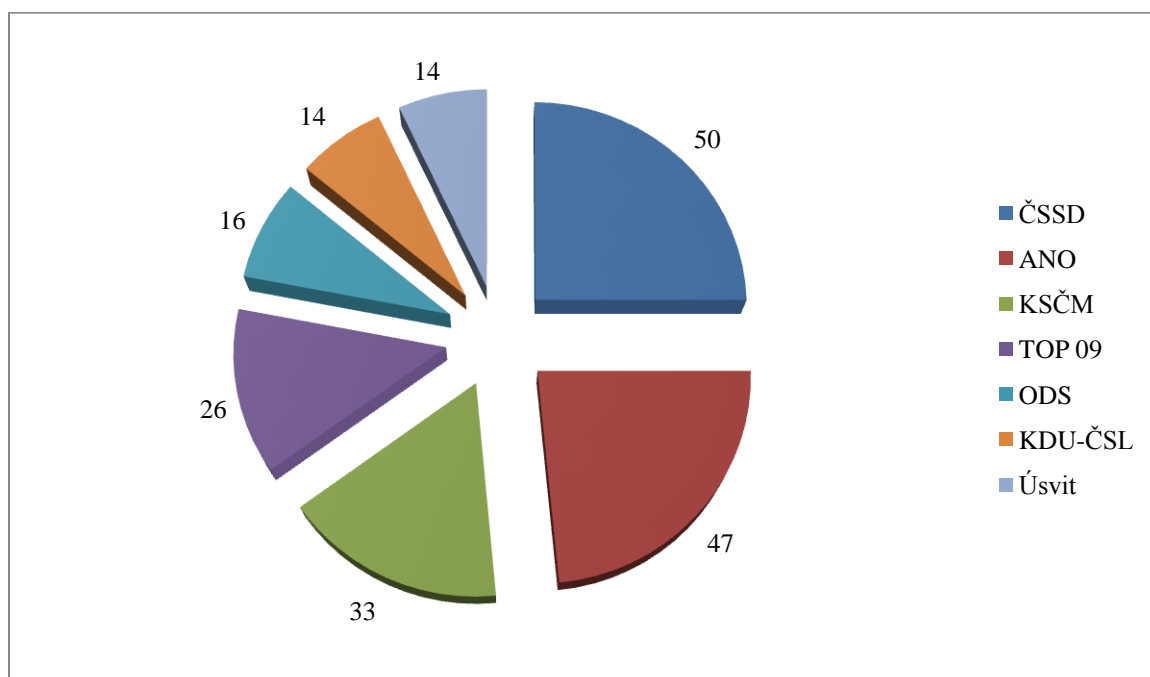
3. Hospodaření českých a slovenských politických stran

Ve třetí části práce se posouvám od teoretické části k praktické. Znamená to, že pomocí výročních zpráv politických stran a informací z médií srovnám, jak jsou které strany financovány. Zda hlavní zdroje příjmů plynou ze státních peněz, či od soukromých dárců. Jelikož strany musí své výroční zprávy zveřejňovat do konce března, respektive do začátku dubna, tak jsem si ke svému srovnání zvolil rok 2013. Výroční zprávy za toto období v České republice budou zajímavé i z toho hlediska, že se konaly předčasné volby. Ve zprávách se tedy objeví i náklady, které politické strany použily na své kampaně. Na Slovensku se poslední volby do Národní rady konaly v březnu roku 2012. Ve výročních zprávách za následující rok, tak již jsou zaznamenány příjmy od státu, dle jejich výsledků. Na tomto

srovnání by mělo být vidět, jak moc velké prostředky některé strany vynakládají na předvolební kampaně a naopak jaké mají výdaje v roce, kdy se žádné volby nekonají. To je důvod, proč do tabulky výdajů českých partají zahrnu i náklady na kampaň, zatímco u slovenských stran bude tabulka obsahovat jen celkové výdaje za daný rok. K srovnání jsem si vybral šest českých a pět slovenských parlamentních stran. Jedná se jak o strany na politické scéně etablované (ODS, ČSSD, SMER) i takové, které vznikly teprve nedávno (ANO, Úsvit přímé demokracie, Obyčejní lidé a nezávislé osobnosti či Svoboda a Solidarita).

Ještě než se dostanu k samotným stranám, je třeba se krátce podívat na výsledky voleb do Poslanecké sněmovny České republiky v roce 2013. Nové uspořádání Poslanecké sněmovny přineslo změny do průběhu státního toku peněz k jednotlivým stranám. Volby vyhrála ČSSD s 20,45 % hlasů, druhé skončilo hnutí ANO s 18,65 %, třetí KSČM s 14,91 %, čtvrtá TOP 09 11,99 %, pátá ODS 7,72 %, dále Úsvit přímé demokracie získal 6,88 % a KDU-ČSL 6,78 %. 1,5% hranici potřebnou pro získání státního příspěvku překročily ještě Strana zelených, Piráti, Svobodní a SPOZ (Statistický úřad 2013). Na rozdělení mandátů po volbách se můžeme podívat v přehledném grafu (viz graf č. 1).

Graf č. 1: Rozdělení poslaneckých mandátů po volbách do Poslanecké sněmovny PČR v roce 2013.

Zdroj: Český statistický úřad.

Cílem této části je poukázat na rozdíly mezi stranami těžících primárně ze státních příspěvků a těmi, které spoléhají na dary od soukromých osob. Vzhledem k obsáhlosti výročních zpráv se zaměřím jen na nejdůležitější příjmovou a výdajovou část. U příjmů od státu to budou hlavně státní příspěvek na úhradu volebních nákladů a na činnost. Slovenské strany nebudou mít v přehledu zahrnutu úhradu volebních nákladů, vzhledem k absenci voleb do Národní rady SR v roce 2013. V teoretické části bylo řečeno, že politické strany v postkomunistických zemích jsou většinou závislé na státních příspěvcích. Je taková i realita? Jak velkou část příjmů si strany dokážou zajistit vlastní cestou? U soukromého financování zmíním nejdůležitější sponzory a výši částek, které straně poskytnou. Z výdajů se, zejména u českých politických stran, budu věnovat srovnání výše nákladů na volební kampaň, kde přepokládám nemalé rozdíly. Dohromady v ní strany utratily přes 300 milionů korun. Minimální bylo využití fundraisingu³, z čehož vyplývá, že většina stran se nesnažila aktivně získávat peníze na kampaň (Šíma – Králíková 2014: 78).

Výsledkem analýzy by také mělo být porovnání financování stejně ideově ukotvených stran na české a slovenské politické scéně. Nabízí se zde srovnání české sociální demokracie a slovenského SMERU, dále pravicové a liberální strany TOP 09 a Svoboda a Solidarita. A v neposlední řadě uvidíme, jaký je rozdíl ve financování českých a slovenských nových politických partají, hlavně hnutí ANO, Úsvitu přímé demokracie a Obyčejných lidí a nezávislých osobností. Jak se liší přísun financí ke stranám hlásícím se ke stejným idejím v jiných zemích a nakolik je ovlivňován zákony daného státu?

3.1. ČSSD

ČSSD je stranou, která z velké části spoléhá na své volební úspěchy, a proto značné částky čerpá ze státních příspěvků vázaných na výsledky ve volbách. Největší výnosovou položku za rok 2013 činil příspěvek ze státního rozpočtu na činnost a mandáty (viz Tabulka č. 2). Druhou nejvýznamnější příjmovou položkou byl příspěvek na úhradu volebních nákladů za výsledky voleb do Poslanecké sněmovny PČR. Jedná se o stokorunu za každý hlas nad volební zisk 1,5 %. U ČSSD, jako u vítěze voleb, se tato finanční podpora vyšplhala až na částku 101 682 900 Kč. Důležité je, že tento příjem je určen pro stranu a nikoliv pro

---

³ Fundraising je systematická činnost, jejímž výsledkem je získávání finančních prostředků na obecně prospěšnou činnost, ale také na politické kampaně (hojně ho využívají politické strany v USA a ve Velké Británii). Oslovenými dárči jsou často jednotlivci, firmy, nadace či orgány místní samosprávy.

samotného zvoleného zákonodárce. Pokud by došlo k situaci tzv. přeběhlictví, peníze zůstanou straně, za kterou byl daný člověk zvolen. V porovnání s obnosy ze státní pokladny jsou ostatní příjmy prakticky zanedbatelné. Často zmiňované členské příspěvky přinesly straně „jen“ částku okolo 19 milionů, což činí necelých 7 % všech příjmů. Tržby z nájemného za rok 2013 se pohybovaly v částce přes 14 milionů korun (Výroční zpráva ČSSD 2014).

Tabulka č. 2: Vybrané příjmy ČSSD

Příjmová tabulka (Za rok 2013)	Výška příjmu v tis. Kč	Procentuální část v %
Příjmy celkem	290 599 756	100
Příspěvek na úhradu volebních nákladů	101 682 900	35
Příspěvek na činnost a mandát	144 826 667	49.83
Členské příspěvky	19 832 590	6.82
Dary a dědictví	4 064 641	1.4

Zdroj: Výroční zpráva ČSSD 2014; vlastní výpočty.

Největší výdaje sociálních demokratů plynuly na předvolební kampaň před volbami do Poslanecké sněmovny PČR. Na tyto volby byla vynaložena částka přesahující 86 milionů korun (viz Tabulka č. 3). Jednalo se o dvojnásobek nákladů, které do kampaně vložila konkurenční strana ODS. Dle místopředsedy ČSSD Martina Starce však 80 milionů korun šlo z kontokorentního úvěru u Fio banky (Pálková 2013). V porovnání s vysokou částkou je dobré zmínit, že strana vydala na kampaň před doplňujícími volbami do Senátu PČR, jen 785 680 Kč. Na tomto příkladu lze vidět, jak velký důraz kladou strany na volby do Poslanecké sněmovny PČR a jak moc jsou pro ně důležité finanční prostředky, které se dostaví při následném výrazném volebním úspěchu. Pro zajímavost celkový výdaj na stranický sjezd, který se konal ve dnech 15. – 16. 3. 2013, činil takřka 5 milionů korun. V celkovém součtu hospodařili sociální demokraté v roce 2013 se ziskem 34, 9 milionu korun. Tento výsledek následně přispěl ke snížení celkového dluhu strany ve formě půjček a úvěrů na zhruba 208 milionů korun. V roce 2013, alespoň dle oficiální výroční zprávy,

ČSSD nebyl poskytnut žádný dar velké hodnoty. Peněžité dary od fyzických osob se vyšplhaly na částku přesahující 3 500 000 Kč, ale v porovnání se státními příjmy se nejedná o částku zásadní k zajištění chodu strany. V případě darů od právnických osob šlo o zhruba 80 000 Kč. V naprosté většině se jednalo o drobné dárce (Výroční zpráva ČSSD 2014; ČT24 2013a).

Tabulka č. 3: Vybrané výdaje ČSSD

Výdajová tabulka (za rok 2013)	Výše výdajů v tis. Kč	Procentuální část v %
Výdaje celkem	255 671 364	100
Výdaje na volby	87 345 138	34.16

Zdroj: Výroční zpráva ČSSD 2014; vlastní výpočty.

ČSSD je stranou, která se může spolehnout na svou stálou voličskou základnu. Díky tomu strana kalkuluje se státními příjmy jako se základním zdrojem k naplnění rozpočtu. Po posledních volebních úspěších získali sociální demokraté značné státní příspěvky a díky nim tak v roce 2013 hospodařili s výsledky, které se pohybovaly v černých číslech. ČSSD můžeme označit jako stranu závislou na státu a také tu, která ze své pozice nebude mít do budoucna zájem omezovat přísun státních financí směřujících k partajím. Kladení důrazu na co nejlepší volební výsledek lze vysledovat i z výdajů vynaložených na předvolení kampaň, které byly třetími nejvyššími mezi českými politickými stranami a tvořily 34 % všech stranických výdajů. Naopak ze soukromých příjmů má strana nejvyšší zisk z vybraných členských příspěvků. Dle oficiální výroční zprávy přijala ČSSD dary zanedbatelné hodnoty. Důvodem může být fakt, že do voleb v roce 2013 byla v opozici a pro sponzory nebyla zajímavá tak, jako tehdejší vládní strany.

3.2. ANO

U hnutí ANO je důležité na úvod poznamenat, že jako jediné uskupení, které se dostalo v roce 2013 do Poslanecké sněmovny PČR, skončilo tento rok v červených číslech. Financování hnutí je i dnes pod neustálým dohledem médií, a to hlavně kvůli osobě Andreje

Babiše. Příjmy na úhradu volebních nákladů přinesly do kasy ANO nejvýraznější částku (viz Tabulka č. 4). Rok 2013 byl prvním rokem, ve kterém hnutí Andreje Babiše kandidovalo ve volbách do Poslanecké sněmovny. Z tohoto důvodu mělo oproti ostatním zavedeným stranám, které byly zvoleny již v předchozích volbách, malý příjem na činnost a za získané mandáty ve volbách. Konkrétně se jednalo o částku okolo 12 milionů korun. Vzhledem k nedávné historii hnutí a jeho malé etablovanosti v českém politickém prostředí tvoří jen nepatrný příjem členské příspěvky. Daleko výraznější položkou jsou dary a dědictví. Příjem z nich překonal ten z příspěvků více než dvacetinásobně. Sám předseda Andrej Babiš hnutí, v předchozím roce, věnoval 29 500 000 Kč.

Další milionové příjmy ANO získalo z darů od právnických osob. Jako příklad můžeme uvést firmy DEZA, a.s., Lovochemie a.s., Precheza a.s., či Synthesia a.s. Celkový příjem z darů se tak vyšplhal na hodnotu přesahující 70 milionů korun (Výroční zpráva ANO 2014). V roce 2012 hnutí obdrželo dary v hodnotě 64,1 milionu Kč a v roce 2014 dosáhla jejich výše 31,5 milionu Kč (České noviny 2015a). Podíváme-li se do tabulek příjmů a výdajů, můžeme vidět, že hodnoty nesedí. Je to z důvodu půjčky, kterou poskytl hnutí sám jeho šéf Andrej Babiš. Ve vyúčtování za rok 2013 je zaznamenána v kolonce půjčky a úvěry, částka 122 milionů korun (51,8 % z celkového příjmu). Z ní bylo následně splaceno 93 milionů. Z těchto důvodů, kdy takto vysoká částka může mít ve výročních zprávách svou kategorii a navíc u ní nemusí být zveřejněno jméno dotyčného, jsou výpočty příjmů i výdajů lehce zavádějící (Týden.cz 2015; Výroční zpráva ANO 2014).

U hnutí ANO jsou příjmy ze soukromých zdrojů podstatně výraznější než u zavedených politických stran. Je však důležité poznamenat, že většina firem, které peníze darovaly, spadá pod hlavičku Agrofertu vlastněným předsedou strany Babišem (Výroční zpráva ANO 2014; ANO 2014). Výdajovou složku zatížila především obří předvolební kampaň, která vyšla hnutí ANO na částku přesahující 119 milionů korun (viz Tabulka č. 5). Sám Andrej Babiš přitom v médiích prohlašoval, že počítá s vynaloženými prostředky pohybujícími se okolo 40 miliony korun. Velkou část kampaně tak hnutí financovalo pomocí sponzorů (Válková 2013). Druhá nejvyšší vydaná částka šla na splátku úvěru, který poskytl Andrej Babiš, a činila 93 milionů Kč.

Tabulka č. 4: Vybrané příjmy ANO

Příjmová tabulka (Za rok 2013)	Výška příjmu v tis. Kč	Procentuální část v %
Příjmy celkem	235 565 215	100
Příspěvek na úhradu volebních nákladů	92 724 000	39.37
Příspěvek na činnost a mandát	12 546 250	5.33
Členské příspěvky	381 416	0.16
Dary a dědictví	7 912 118	3.36

Zdroj: Výroční zpráva ANO 2014; vlastní výpočty.

Tabulka č. 5: Vybrané výdaje ANO

Výdajová tabulka (za rok 2013)	Výše výdajů v tis. Kč	Procentuální část v %
Výdaje celkem	265 155 730	100
Výdaje na volby	119 080 399	44.9

Zdroj: Výroční zpráva ANO 2014; vlastní výpočty.

Hnutí ANO jako nová politická partaj vzbuzuje v českém prostředí značný zájem. Velká jeho část je zapříčiněna osobou Andreje Babiše. Jako jediná z uváděných stran skončila v minusovém výsledku hospodaření. Státní příspěvky v roce 2013 nehrály ještě tak výraznou roli a důležitými příjmy hnutí, byly především půjčky od Andreje Babiše. ANO stále svému předsedovi dluží částku v hodnotě 65 milionů Kč (Týden.cz 2015). Problém však tkví v tom, že v oficiální výroční zprávě, nejsou tyto dary rozpoznatelné. I když je zde uvedena částka přesahující sedmi milionovou hranici, tak ve skutečnosti mělo hnutí příjem z darů daleko vyšší. Již byla zmíněna podpora od samotného Babiše, ale i další dary byly použity a zahrnuty do kategorie výdajů na volby. I přesto, že přes transparentní účet hnutí bychom měli dárce dohledat, je otázkou, zdali by neměli být podrobně zmíněni i ve výroční zprávě. Na volby strana vydala ohromující částku, která oprávněně vzbuzuje hlasy volající pro omezení výdajů na kampaně. Otázkou je nakolik by chystaná novela zákona, týkající se politických stran,

ovlivnila chod hnutí do budoucna. Zejména nastavená horní hranice limitů pro dary by ANO zcela jistě poznamenala a přinutila k jinému způsobu shánění finančních prostředků.

3.3. KSČM

Komunistická strana Čech a Moravy těží především ze své stabilní pozice na politickém poli. Konstantní a téměř neměnná podpora od voličů ji zajišťuje, jistotu stálých příjmů ze státních prostředků. Pro dokreslení uvádím její poslední tři volební výsledky do Poslanecké sněmovny PČR. V roce 2006 strana získala 12,81 % hlasů, v roce 2010 11,27 % a v předčasných volbách v roce 2013 14,91 % (ČSÚ 2013). Strana zakončila rok 2013 v černých číslech pohybujících se okolo 84 milionů korun (viz Tabulka č. 6). Zajímavostí jsou jistě vysoké příjmy z členských příspěvků a z pronájmu a prodeje movitého a nemovitého majetku. Příspěvky od členů strany přesáhly hranici 20 milionů korun, což je kupříkladu v porovnání s hnutím ANO více než výrazný rozdíl a značí odlišný přístup v přístupu k zajišťování finančních prostředků. KSČM je nejpočetnější stranou v českém prostředí. Na konci roku 2013 měla 51 tisíc členů. Jejich průměrný věk však dosahoval 67 let (Rieger 2014). Z prodeje, či pronájmu movitého a nemovitého majetku těží většina zavedených politických stran, které za léta u moci takovým majetkem disponují a pomocí něj mohou získávat slušné finanční prostředky. Podíváme-li se na dary, tak jejich výše dosahuje 8 milionů korun. Ve výroční zprávě vyniká na seznamu dárců jméno Jaroslava Kohlíčka, který straně věnoval částku 1 203 575 Kč. Ze seznamu také vyplývá, že hned devět členů přispělo na chod strany částkou vyšší než 50 000 Kč. Seznam všech musí být povinně uveden v závěru výroční zprávy (Výroční zpráva KSČM 2014).

Výdaje strany za rok 2013 byly vyčísleny na hodnotu nižší, než jaké byly příjmy strany (viz Tabulka č. 7). Největší část šla na provozní a mzdové výdaje. Na rozdíl od většiny dalších „silných“ stran to vypadá, že komunisté vymezili menší část na předvolební kampaň, ale to jen při pohledu na celkové vynaložené částky. Podíváme-li se na procentuální srovnání celkových výdajů a těch na volby, narazíme na fakt, že strany vydaly takřka stejnou částku. Přesto všechno by však strana jistě zvládla i zvažovaný limit na kampaň do voleb do Poslanecké sněmovny PČR. Sami komunisté ústy své místopředsedkyně Miroslavy Vostré hodnotili, že za vysokým plusovým hospodařením stojí především předčasné volby, které se v roce 2013 konaly (Novinky 2013, Výroční zpráva KSČM 2014). Zvýšily tak zisk oproti

předchozímu roku, kdy přesto jako jedni z mála skončili v černých číslech. Konkrétně se jednalo o zisk 42 tisíc korun, což je v porovnání s rokem následujícím zanedbatelné číslo. Tyto výsledky jen potvrzují výraznou roli příspěvku na úhradu volebních nákladů v České republice za předpokladu, že se strana může spolehnout na podporu svých voličů. V návaznosti na první část práce je k zamyšlení, zdali nejsou tyto prostředky zbytečně moc vysoké, když dokážou udělat takový rozdíl mezi roky, které následují ihned po sobě (i když je samozřejmě třeba vzít v potaz tzv. supervolební rok v roce 2014 a zvýšené vynaložené prostředky na kampaň) (ČT24 2013b).

Tabulka č. 6: Vybrané příjmy KSČM

Příjmová tabulka (Za rok 2013)	Výška příjmu v tis. Kč	Procentuální část v %
Příjmy celkem	219 999 673	100
Příspěvek na úhradu volebních nákladů	74 104 400	33.68
Příspěvek na činnost a mandát	76 687 917	34.86
Členské příspěvky	22 163 421	10.07
Dary a dědictví	8 821 418	4.01

Zdroj: Výroční zpráva KSČM 2014; vlastní výpočty.

Tabulka č. 7: Vybrané výdaje KSČM

Výdajová tabulka (za rok 2013)	Výše výdajů v tis. Kč	Procentuální část v %
Výdaje celkem	130 934 285	100
Výdaje na volby	48 507 049	37.05

Zdroj: Výroční zpráva KSČM 2014; vlastní výpočty.

Komunistická strana se spoléhá na svůj stabilní voličský elektorát a z něj vycházející přísun prostředků ze státní pokladny. Z českých politických stran má největší příjem

z členských příspěvků, neboť se jedná o nejpočetnější českou politickou stranu. Hodnotu darů má sice ve výroční zprávě vyšší než ANO, ale ve skutečnosti je tomu naopak. Výdajů na volby vynaložila oproti dalším parlamentním stranám zhruba polovinu. KSČM tak můžeme označit jako stranu těžící z prostředků, které inkasuje od státu. S tím, že je doplňuje pomocí soukromých zdrojů, které ale nejsou tak výrazné jako státní příspěvky. Bez zajímavosti jistě není, že na předvolební kampaň vydali komunisté vyšší procentuální výdaj z celkové vydané částky za rok, než například ČSSD.

3.4. TOP 09

Strana TOP 09 si po volbách v roce 2013 výrazně pohoršila. Snížily se jí oba státní příjmy, ale i tak dokázala zakončit rok 2013 v kladných číslech. Přebytky z předchozích let také využila v loňském roce, kdy naopak vykázala deficit v hodnotě 10 milionů korun, jak ukázala výroční zpráva zveřejněná na konci března letošního roku (Eurozprávy 2015). Při sečtení státních příspěvků se výsledný příjem z nich pohyboval nad hranicí 100 milionů korun. Strana umí však vhodně využít i soukromé prostředky. Za rok 2013 činil příjem z darů a dědictví poměrně vysokou částku (viz Tabulka č. 8).

V přehledu o dárcích zaujme jméno Simony Benešové, která sama darovala částku 2 miliony korun. V darech od právnických osob výraznou měrou přispívá hnutí Starostové a nezávislí, které své sesterské volební straně poskytlo 12 102 573 Kč. Ještě další dvě firmy se pohybovaly na hranici milionové hodnoty daru. Zajímavostí také jistě je odkázaný nepeněžitý dar od politického uskupení SPOZ. Dalším nejvýraznějším příjmem byly pro TOP 09 členské příspěvky. Výdajová složka vyšplhala na hodnotu přesahující 120 milionů (viz Tabulka č. 9). Z toho nejvýraznější suma byla použita na předvolební kampaň, a to v celkové hodnotě pohybující se nad 70 miliony korun. Částka je tedy obdobná jako u ČSSD. Poměrně vysoké výdaje ale byly vynaloženy na provozní náklady, kde se hodnota zastavila až u částky 53 832 755 Kč (Výroční zpráva TOP 09 2014).

Tabulka č. 8: Vybrané příjmy TOP 09

Příjmová tabulka (Za rok 2013)	Výška příjmu v tis. Kč	Procentuální část v %
Příjmy celkem	152 410 431	100
Příspěvek na úhradu volebních nákladů	59 635 700	39.13
Příspěvek na činnost a mandát	49 373 437	32.4
Členské příspěvky	4 732 813	3.1
Dary a dědictví	38 471 504	25.24

Zdroj: Výroční zpráva TOP 09 2014; vlastní výpočty.

Tabulka č. 9: Vybrané výdaje TOP 09

Výdajová tabulka (za rok 2013)	Výše výdajů v tis. Kč	Procentuální část v %
Výdaje celkem	128 347 863	100
Výdaje na volby	70 303 419	54.78

Zdroj: Výroční zpráva TOP 09 2014; vlastní výpočty.

TOP 09 po posledních volbách oslabila svoji pozici. Příspěvky od státu se jí výrazně snížily a strana musela shánět další příjmy u soukromých přispěvatelů. I přesto ji stále můžeme řadit do kategorie stran spoléhajících na státní podporu. Dle oficiální výroční zprávy u ní dosahují příjmy ze soukromých zdrojů zhruba 25% hranice. Použijeme-li Kossovu interpretaci z první části práce, tak lze položku darů a dědictví brát za relevantně využívaný příjem.

3.5. ODS

Občanská demokratická strana je dlouhodobě etablovanou partají na české politické scéně. V posledních volbách do Poslanecké sněmovny PČR však zaznamenala historický

neúspěch, který ovlivnil i její další chod. I když se její příjmy od státu snížily, tak přesto přesáhly hranici 100 milionů. Při výdajích, které strana spotřebuje, by to však bylo málo. Z tohoto důvodu ODS ve velké míře spoléhá na dary, které jí jsou poskytnuty. Jak se můžeme přesvědčit v tabulce, tak státní i soukromé příjmy jsou poměrně vyrovnané (viz Tabulka č. 10). Občanští demokraté si však vzali půjčku v hodnotě 56 717 000 Kč (20.16 % z celkového příjmu). Díky tomu se stali stranou, která více těží z příspěvků ze soukromého sektoru, než od státu. Výše zisku z členských příspěvků se od ostatních stran neliší nijak zásadně a v porovnání s ostatními příjmy je zanedbatelná (Výroční zpráva ODS 2014).

Tabulka č. 10: Vybrané příjmy ODS

Příjmová tabulka (Za rok 2013)	Výška příjmu v tis. Kč	Procentuální část v %
Příjmy celkem	281 386 000	100
Příspěvek na úhradu volebních nákladů	38 417 000	13.66
Příspěvek na činnost a mandát	84 597 000	30.1
Členské příspěvky	12 035 000	4.28
Dary a dědictví	78 292 000	27.82

Zdroj: Výroční zpráva ODS 2014; vlastní výpočty.

Výdaje ve zmiňovaném roce byly ovlivněny hlavně předvolební kampaní, na kterou ODS vynaložila takřka 100 milionů korun. Dalšími položkami byly výdajové a mzdové náklady. Na výplaty zaměstnanců strana vynaložila přes 55 milionů. Vzhledem k volebním výsledkům se vedení strany z úsporných důvodů rozhodlo zredukovat mzdové výdaje, a to zhruba o 32,5 milionu korun. Došlo ke snížení počtu zaměstnanců ze 121 na konci roku 2013 až na počet 44 v roce následujícím (České noviny 2015b).

Tabulka č. 11: Vybrané příjmy ODS

Výdajová tabulka (za rok 2013)	Výše výdajů v tis. Kč	Procentuální část v %
Výdaje celkem	238 537 000	100
Výdaje na volby	93 308 000	39.12

Zdroj: Výroční zpráva ODS 2014; vlastní výpočty.

ODS je stranou, která se po posledních volebních výsledcích proměnila. Neúspěch u voličů znamenal, že partaj přišla o vysoké státní dotace, na které byla po léta zvyklá. Finance plynoucí od státu nedosáhly v roce 2013 ani 50 % všech příjmů a zbytek strana získala vlastní cestou. Využila k tomu i půjčky v hodnotě 56 milionů Kč, která z 20 % pokryla stranický rozpočet. Občanští demokraté také zredukovali počet zaměstnanců, čímž ušetřili některé náklady. Partaj se v roce 2013 mohla spolehnout na slušný příjem darů, které tvořily 27.82 % všech příjmů. V dalších letech však bude zajímavé sledovat, zdali jejich počet nebude klesat a jakými příjmy případně, ODS možnou absenci v rozpočtu nahradí.

3.6. Úsvit přímé demokracie

Hnutí Úsvit přímé demokracie vzniklo krátce před volbami do Poslanecké sněmovny v roce 2013. Založil ho podnikatel Tomio Okamura. Již od jeho založení se v médiích spekuluje o nestandardním financování hnutí. Za rok 2013 dle oficiální výroční zprávy hnutí vykazalo zisk. Jeho příjmy dosáhly takřka 40 milionů, z nichž 2/3 tvořily státní příspěvky (viz Tabulka č. 12). Poslední příjmovou položkou byly dary a dědictví, které ale tvořily jen zanedbatelný příjem. Výdajovou složku zatížily především předvolební náklady, které stranu vyšly na zhruba 11,8 milionu korun (viz Tabulka č. 13). Z výroční zprávy za rok 2013 tedy nevychází nic zvláštního a netradičního (Výroční zpráva Úsvitu přímé demokracie 2014).

V posledních dnech se však poslanci hnutí Úsvit začali napadat skrze média z vyvádění stranických prostředků. Prověřková komise zjistila formální chyby v hnutí Úsvit. Podle závěrů auditorů by měl Tomio Okamura do stranické pokladny vrátit 560 000 Kč za plány volebních kampaní. Dle zprávy auditorů má hnutí řadu nesplněných závazků z předvolebních kampaní. Samotný Okamura však výsledné zprávy komise zpochybňuje.

Realitou ovšem je, že účetnictví a financování strany nadále budí celou řadu otazníků (Lidovky 2015).

Tabulka č. 12: Vybrané příjmy Úsvitu přímé demokracie

Příjmová tabulka (Za rok 2013)	Výška příjmu v tis. Kč	Procentuální část v %
Příjmy celkem	39 955 417	100
Příspěvek na úhradu volebních nákladů	34 233 900	85.68
Příspěvek na činnost a mandát	5 492 500	13.74
Členské příspěvky	0	0
Dary a dědictví	269 017	0.68

Zdroj: Výroční zpráva Úsvit přímé demokracie 2014; vlastní výpočty.

Tabulka č. 13: Vybrané výdaje Úsvitu přímé demokracie

Výdajová tabulka (za rok 2013)	Výše výdajů v tis. Kč	Procentuální část v %
Výdaje celkem	13 202 822	100
Výdaje na volby	11 790 410	89.3

Zdroj: Výroční zpráva Úsvit přímé demokracie 2014; vlastní výpočty.

Budoucnost hnutí Úsvit přímé demokracie se nachází v otaznících. Po posledních skandálech, které se dotýkaly i financování a využívání stranických peněz, není stále jasné, jak celá situace dopadne. Nemá smysl zde spekulovat, a tak můžeme zhodnotit pouze to, jak si hnutí ekonomicky vedlo ve volebním roce 2013. Dle oficiální výroční zprávy zakončilo rok 2013 ziskem, a to především z důvodu státních prostředků. Ty tvořily 98 % příjmů hnutí. Vzhledem k malému počtu členů, nebyly vybrány žádné členské poplatky. Dary tvořily zcela zanedbatelnou položku v celkovém příjmu. Hnutí Úsvit přímé demokracie tak lze označit jako

politický subjekt, který je závislý na státních příjmech a má zcela minimální finanční podporu ze soukromých zdrojů.

3.7. SMER – sociální demokracie

Slovenská sociální demokracie je levicovou stranou, která si postupem času v politice vydobyla silnou pozici. Vzhledem k historii Slovenska nemá takovou tradici, jako jiné sociální demokracie v dalších zemích. Její vznik se datuje do roku 1999. Od roku 2004 o ní lze hovořit jako o dominantní straně na Slovensku (SMER 2015). Podíváme-li se do výroční zprávy z roku 2014 na zdroje, ze kterých strana čerpala finanční prostředky, tak zjistíme, že je závislá na státních příspěvcích. SMER také disponuje majetkem v hodnotě 11,2 milionu, což z něj dělá v tomto směru nejbohatší stranu (Sme.sk 2015). Naopak členské příspěvky tvoří zanedbatelnou položku. Dle výroční zprávy nepřijala strana v roce 2013 jediný dar (viz Tabulka č. 14). Z oficiálních informací tak lze usuzovat, že naprosto většinovým příjmem jsou státní příspěvky.

Tabulka č. 14: Vybrané příjmy SMERU

Příjmová tabulka (Za rok 2013)	Výška příjmu v tis. EUR	Procentuální část v %
Příjmy celkem	3 924 941	100
Příspěvek na mandát	1 461 960	37.24
Příspěvek na činnost	2 228 860	56.79
Členské příspěvky	171	0.004
Dary a dědictví	0	0

Zdroj: Výroční zpráva SMER 2014; vlastní výpočty.

Vykázané výdaje byly menší než příjmy a SMER tak rok 2013 zakončil v plusu. Největší část z nich putovala na tzv. politickou práci. Druhou nejnákladnější položkou byly

osobní výdaje, jako jsou mzdy, sociální pojištění a sociální náklady (Výroční zpráva SMER 2014).

Tabulka č. 15: Celkové výdaje SMERU

Výdajová tabulka (za rok 2013)	Výše výdajů v tis. EUR
Výdaje celkem	3 086 936

Zdroj: Výroční zpráva SMER 2014.

Ani strana SMER se v minulosti nevyhnula nařčením z nekalého financování. V roce 2010 z něj slovenský poslanec Lipšic na půdě parlamentu obvinil předsedu strany Roberta Fica. K dispozici měla být údajná nahrávka, na které se současný slovenský premiér chválí, že sumu 2,49 milionu eur sehnal jen za pomoci své vlastní hlavy. Celá kauza se týkala sponzorování strany mezi lety 2000 – 2002. Bylo dokonce podáno trestní obvinění, avšak nikdo nebyl v kauze obžalován a odsouzen (Noviny. sk 2010).

SMER, jako momentálně nejúspěšnější slovenská politická strana, se může spoléhat na příjmy od státu, a tak také činí. V roce 2013 tvořily státní dotace přes 94 % jeho příjmů. Členské příspěvky nepřinesly do stranické pokladny ani 1 % z celkové částky dosahující takřka 4 milionů EUR. Paradoxní je, že ve výroční zprávě za rok 2013, SMER nepřiznává jediný přijatý dar. Problémem pro ostatní partaje může být současná pozice sociální demokracie v tom, že nemá žádnou potřebu se současnou situací něco dělat. Dá se očekávat, že vysoké státní příspěvky, zůstanou ve slovenských zákonech nadále na stejné úrovni.

3.8. Obyčejní lidé a nezávislé osobnosti

Slovenská politická strana Obyčejní lidé a nezávislé osobnosti je na politické scéně nová. Vznikla v roce 2011 a jejím předsedou je podnikatel Igor Matovič. Podoba a příčiny vzniku partaje se blíží hnutí ANO v České republice. Za volebním úspěchem, jakého dosáhl se svou stranou Andrej Babiš, však strana výrazně zaostala. Ziskem 8,55 % obsadila ve volbách do slovenské Národní rady v roce 2012 třetí místo a stala se opoziční stranou

(Statistický úřad SR 2012). Dle výroční zprávy, tvořily v roce 2013 hlavní příjmy strany, státní příspěvky (viz Tabulka č. 16).

Tabulka č. 16: Vybrané příjmy Obyčejných lidí

Příjmová tabulka (Za rok 2013)	Výška příjmu v tis. EUR	Procentuální část v %
Příjmy celkem	1 014 723	100
Příspěvek na mandát	377 280	37.18
Příspěvek na činnost	429 425	42.32
Členské příspěvky	0	0
Dary a dědictví	0	0

Zdroj: Výroční zpráva Obyčejní lidé a nezávislé osobnosti 2014; vlastní výpočty.

Jak se můžeme přesvědčit v tabulce, strana dle oficiální výroční zprávy neobdržela žádný dar a ani od svých členů nevybírala žádné členské poplatky. Vyjma státních příspěvků, tvořil další příjem, prodej cenných papírů a podílů. Jednalo se o poměrně vysokou částku, pohybující se okolo 208 tisíců EUR (Výroční zpráva Obyčejní lidé 2014).

Tabulka č. 17: Celkové výdaje Obyčejných lidí

Výdajová tabulka (za rok 2013)	Výše výdajů v tis. EUR
Výdaje celkem	325 576

Zdroj: Výroční zpráva Obyčejní lidé a nezávislé osobnosti 2014.

Největší výdaje měla strana s pokrytím vzdělávání a politické práce. Většina ostatních prostředků se skryla pod kategorii, jiné výdaje ve výroční zprávě. Nejzajímavější na Obyčejných lidech je, že za rok 2013 nevybraly nic na členských poplatcích a nedostaly žádný dar. Jejich příjmy jsou tak tvořeny výhradně prostředky, které strana inkasuje od státu.

3.9. KDH

Křesťanskodemokratické hnutí je politickou stranou působící na Slovensku již od roku 1990. Jedná se o tradiční konzervativní stranu. Po posledních volbách přešla do opozice, i když se ukázala být druhou nejsilnější stranou za suverénní partají SMER. Díky volebnímu výsledku vychází hospodaření především ze státních příspěvků, které tvoří hlavní část příjmů. Na rozdíl od některých dalších slovenských stran, vybírá KDH členské příspěvky. Ale kvůli tradičně ne moc široké členské základně nejsou nijak zásadní příjmovou položkou. Jako jedna z mála stran vykázala KDH za rok 2013 dar (viz Tabulka č. 18). Konkrétně šlo o částku 600 EUR od Andreje Senaje (Výroční zpráva KDH 2014).

Tabulka č. 18: Vybrané příjmy KDH

Příjmová tabulka (Za rok 2013)	Výška příjmu v tis. EUR	Procentuální část v %
Příjmy celkem	887 492	100
Příspěvek na mandát	377 280	42.51
Příspěvek na činnost	442 834	49.9
Členské příspěvky	66 325	7.48
Dary a dědiectví	600	0.067

Zdroj: Výroční zpráva KDH 2014; vlastní výpočty.

KDH zakončilo rok 2013 v červených číslech, a to především z důvodu vydání značných prostředků na správní záležitosti. Použitá částka prakticky vyrovnala příjmy od státu a v kombinaci s dalšími nezbytnými výdaji způsobila poměrně značnou finanční ztrátu za rok 2013 (viz Tabulka č. 19). Stejně jako u dalších slovenských stran, zhruba čtvrt milionu bylo vydáno na podporu vzdělávání a politické práce (Výroční zpráva KDH 2014).

Tabulka č. 19: Celkové výdaje KDH

Výdajová tabulka (za rok 2013)	Výše výdajů v tis. EUR
Výdaje celkem	1 214 015

Zdroj: Výroční zpráva KDH 2014.

KDH zaujala hlavně tím, že rok 2013 byl pro ni ztrátový. Zejména kvůli vysokým vynaloženým nákladům, z nichž velká část putovala na správu. Strana těží zejména z příjmů od státu, které doplňují zisky z uhrazených členských příspěvků. Jediný přijatý dar svědčí o ne příliš velkém souznění s občany a svými podporovateli.

3.10. MOST-HÍD

MOST-HÍD je další relativně novou stranou pohybující se ve slovenské politice. Činnost vyvíjí od roku 2009. Jednou ze základních priorit, které se snaží strana prosadit je ochrana základních lidských práv. Tento cíl vychází především z faktu, že jde o stranu maďarské menšiny na Slovensku. Jednou z hlavních snah je podpora spolupráce mezi Slováky a Maďary. V posledních volbách do slovenské Národní rady její podpora klesla, stále se však udržela nad 5% hranicí potřebnou pro vstup do parlamentu (MOST-HÍD 2015; Statistický úřad SR 2012).

Zaměříme-li se na příjmy, tak v povolebním roce 2013 strana nejvíce těžila ze státních příspěvků, konkrétně z příspěvku na mandát a na činnost. MOST-HÍD vybírá členské poplatky, které také určitou částí přispěly k ziskovému roku 2013. Straně byly poskytnuty dary v hodnotě 49 tisíc EUR (viz Tabulka č. 20). Konkrétně šlo o čtyři dary. Částku 30 tisíc EUR věnovala Ilona Agh a 15 tisíc EUR Ján Růžička. Dar o hodnotě 1000 EUR poskytla společnost TECHNO TIP, s. r. o. Zajímavostí může být počet členů, kterých strana k 31. 12. 2013 evidovala 5098. Několik straníků věnovalo příspěvek o hodnotě, která přesahuje standardní výši členských příspěvků. Většinou se jednalo o částky pohybující se na 3000 eurech (Výroční zpráva MOST-HÍD 2014).

Tabulka č. 20: Vybrané příjmy MOST-HÍDU

Příjmová tabulka (Za rok 2013)	Výška příjmu v tis. EUR	Procentuální část v %
Příjmy celkem	738 881	100
Příspěvek na mandát	306 540	41.49
Příspěvek na činnost	346 013	46.82
Členské příspěvky	37 173	5.03
Dary a dědictví	49 000	6.63

Zdroj: Výroční zpráva MOST-HÍD 2014; vlastní výpočty.

Tabulka č. 21: Celkové výdaje MOST-HÍDU

Výdajová tabulka (za rok 2013)	Výše výdajů v tis. EUR
Výdaje celkem	601 631

Zdroj: Výroční zpráva MOST-HÍD 2014.

Z tabulky ukazující výdaje je patrné, že MOST-HÍD za rok 2013 ukončil své hospodaření v plusu. Nebyl vydán žádný neobvykle vysoký výdaj a většinou šlo o peníze na běžný provoz strany (Výroční zpráva MOST-HÍD 2014).

Z hodnocených slovenských politických stran je MOST-HÍD tou, která vykázala nejvíce přijatých darů. Jejich celková hodnota činila 6.63 % ze všech příjmů. Ze soukromého sektoru získala i finance z členských příspěvků. Celkově však stejně jako u ostatních slovenských parlamentních stran dominují příjmy z příspěvků na mandát a na činnost, které tvoří přes 88 % všech přijatých finančních prostředků.

3.11. Svoboda a Solidarita

Svoboda a Solidarita je pravicovou liberální stranou založenou v roce 2009. Nabízí se tak srovnání s českou partají TOP 09, kde můžeme nalézt podobné ideové znaky. V posledních volbách SaS získala 5,88 % hlasů a získala 11 mandátů. Od předchozích voleb v roce 2010 tak přišla o rovnou polovinu zákonodárců (Statistický úřad SR 2012).

Příjmy strany plynou, stejně jako u ostatních parlamentních stran, především ze státních příspěvků. V největší míře jen ony stačí straně, aby v nevolebním roce dokázala hospodařit s plusovým rozpočtem. SaS vybírá členské příspěvky a obdržela i dar v hodnotě 3 tisíc EUR (viz Tabulka č. 22). Výdaje plynuly na běžný chod strany a ničím nevybočily oproti dalším polickým partajím.

Tabulka č. 22: Vybrané příjmy Svoboda a Solidarita

Příjmová tabulka (Za rok 2013)	Výška příjmu v tis. EUR	Procentuální část v %
Příjmy celkem	574 750	100
Příspěvek na mandát	259 380	45.13
Příspěvek na činnost	295 273	51.37
Členské příspěvky	17 064	2.97
Dary a dědictví	3 000	0.52

Zdroj: Výroční zpráva Svoboda a Solidarita 2014; vlastní výpočty.

Tabulka č. 23: Celkové výdaje Svoboda a Solidarita

Výdajová tabulka (za rok 2013)	Výše výdajů v tis. EUR
Výdaje celkem	470 216

Zdroj: Výroční zpráva Svoboda a Solidarita 2014.

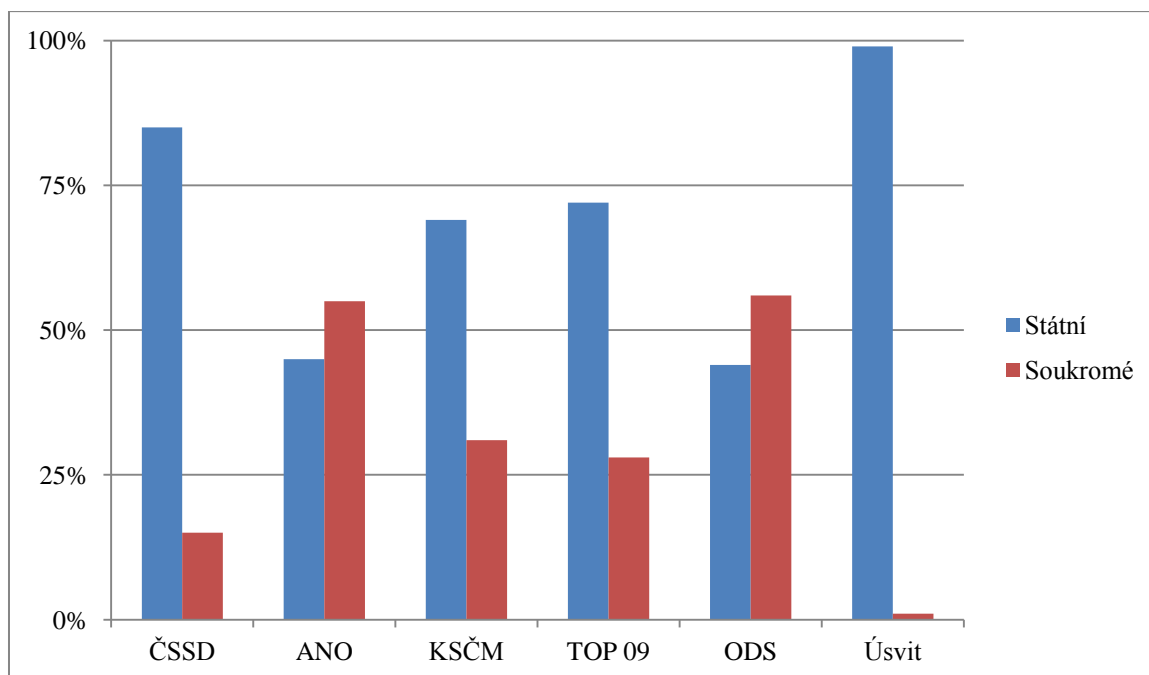
Svoboda a Solidarita, jako poslední z analyzovaných partají, vykazuje podobné znaky financování jako ostatní parlamentní slovenské strany. Rok 2013 zakončila s plusovým hospodařením, když nejvyššími příjmy byly příspěvky na činnost a mandáty. Příjmy od soukromých zdrojů tvořily okolo 3 % z celkové částky, kterou partaj získala.

4. Komparace financování českých a slovenských politických stran

Ve čtvrté kapitole se dostávám ke srovnání českých a slovenských politických stran z pohledu zdrojů, ze kterých partaje čerpají finance. V teoretické části byla zmíněna premisa, že v postkomunistických státech převládá státní podpora politických stran. Tento předpoklad se většinou potvrdil. Na české i slovenské politické scéně jsou státní příspěvky nastaveny vysoko a zajišťují tak stranám, které se mohou spolehnout na své voliče, stabilní příjmy.

Největší rozdíl, který je patrný na první pohled, je v roli státního financování u slovenských politických partají. Slovenské parlamentní strany využívají státní příspěvky maximálně a jedná se o jejich hlavní příjem (viz Graf č. 3). Dle oficiálních výročních zpráv i dalších informací z médií jsou příjmy ze soukromého sektoru naprosto zanedbatelné. Zajímavostí jistě je, že dvě ze tří nejsilnějších stran v posledních volbách do Národní rady, nevykázaly za rok 2013 žádný obdrženy dar. Tento fakt zcela jistě nabádá k zamyšlení nad omezením výše státních příspěvků, a také vede k větší snaze motivovat strany, aby získávaly prostředky i vlastní cestou. Srovnáme-li to s českými politickými stranami, které překročily 5% potřebný práh pro vstup do Poslanecké sněmovny PČR, tak u nich vidíme daleko větší míru soukromých příjmů (viz Graf č. 2). Na příkladu ODS lze vidět, že strana, která oslabila svou pozici, ale i přesto se udržela v Poslanecké sněmovně PČR, může mít státní i soukromé příjmy prakticky v rovnováze.

Graf č. 2: Státní a soukromé příjmy českých politických stran v procentuálním vyjádření.

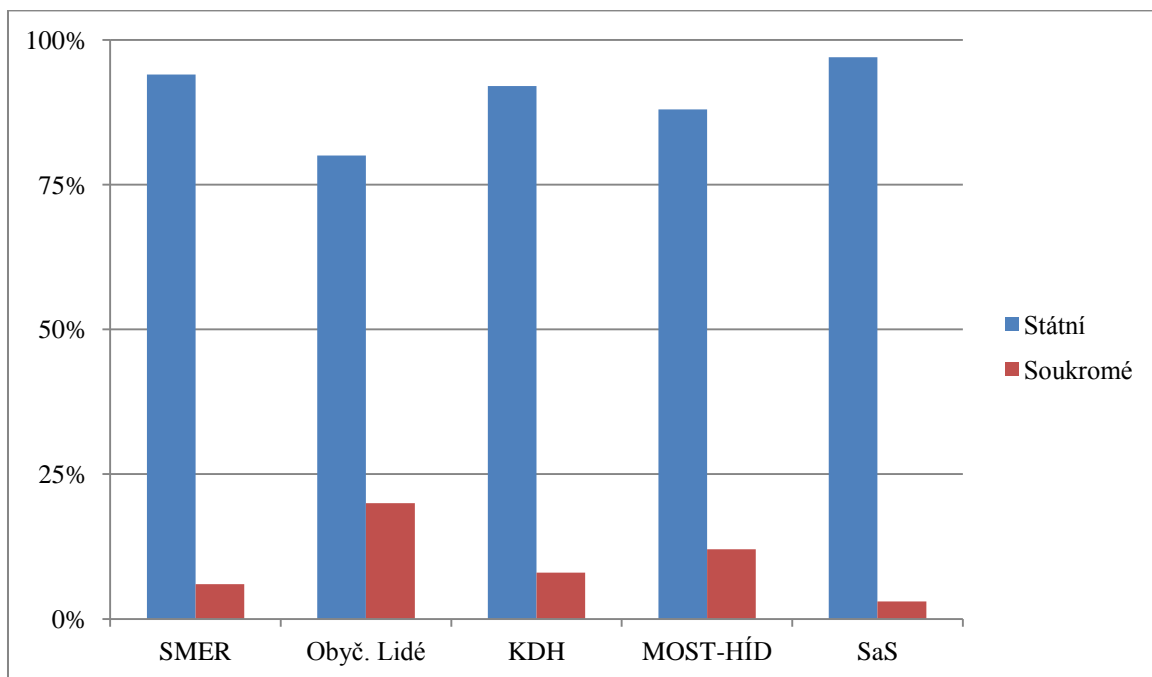
Zdroj: Výroční zprávy českých politických stran; vlastní výpočty.

Hlavně v souvislosti s hnutím ANO se v poslední době mluví o potřebné zákonné změně ve financování politických stran a předvolebních kampaní. Navrhované změny by se měly dotknout především darů od fyzických a právnických osob, kde by měla být nastavena horní hranice, nad kterou již strana nebude mít možnost získat dar. Pokud by se čeští zákonodárci v tomto ohledu inspirovali například již fungující praxí v Polsku, kde strana může obdržet dar, jež nepřevyšuje patnáctinásobek měsíčního minimálního platu, byl by u nás strop nastaven někde okolo 110 000 korun. Novela zákona by se měla týkat také velkých holdingů, sdružujících pod sebou více firem, a znemožnit jim v tom, aby financovaly politickou stranu prostřednictvím každé firmy zvlášť. Je jasné, že toto opatření by se vzhledem k předchozím předloženým faktům dotklo výrazně především hnutí ANO (Spurný – Klímová 2015).

Dalším problémem jsou výroční zprávy a jejich ne vždy přesné a vypovídající údaje. Například na daru hnutí ANO, který mu věnoval sám předseda Andrej Babiš. Podobný případ lze ale vidět i na půjčce ODS. Ve výroční zprávě hnutí ANO můžeme dohledat onu částku v kolonce půjčky a úvěry. Jméno poskytovatele však ve zprávě nalézt nelze. V úvahu by

například přicházela možnost poskytování půjček jen od určených bankovních institucí a nikoliv od konkrétních osob. Podobná je situace i u výdajů na předvolební kampaně, kdy je ve zprávě uvedena pouze vynaložená částka a další podrobnosti již chybí. Ve zmiňovaném novém připravovaném zákonu se také počítá s ustanovením správního úřadu, který by měl oblast financování politických stran na starosti. Počítá se s 15 zaměstnanci. Předseda by měl být jmenován na návrh Senátu prezidentem České republiky na šestileté funkční období. Členy úřadu by měl volit Senát na návrh senátorů, Poslanecké sněmovny a prezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu (Gruber 2015).

Graf č. 3: Státní a soukromé příjmy slovenských politických stran v procentuálním vyjádření.

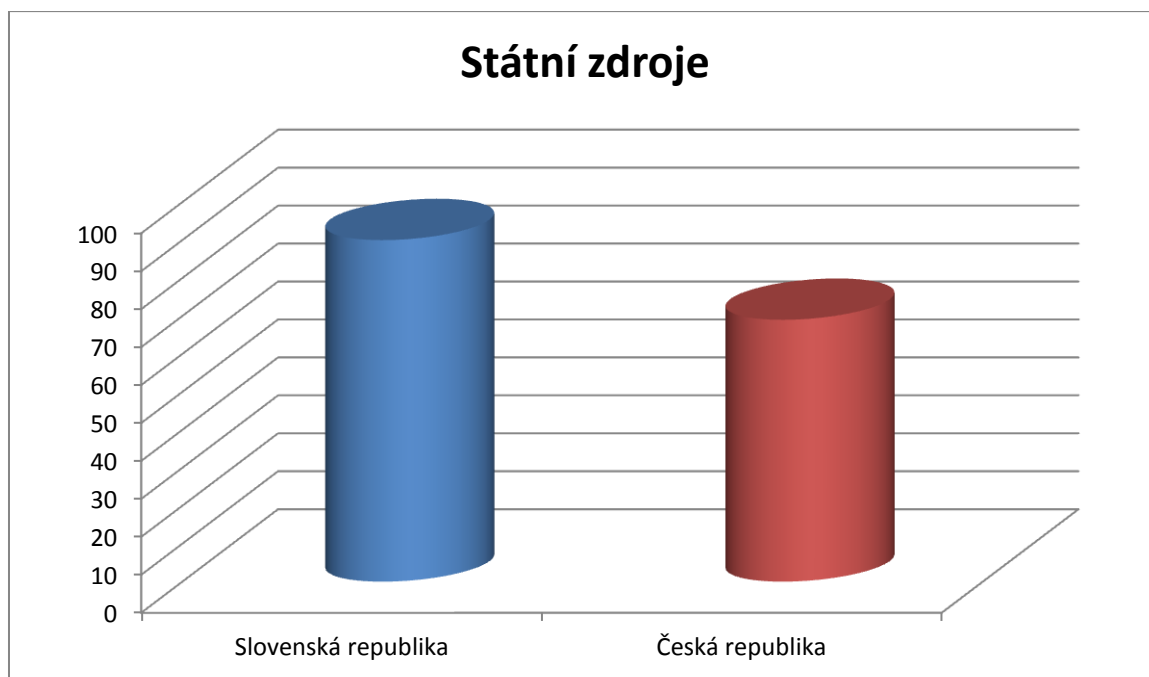

Zdroj: Výroční zprávy slovenských politických stran; vlastní výpočty.

Podíváme-li se na celkové srovnání všech státních příjmů mezi vybranými českými a slovenskými parlamentními stranami, tak uvidíme poměrně výrazný rozdíl (viz Graf č. 4). U slovenských partají se onen průměr pohybuje na 90% hranici, naopak u českých stran tvoří zhruba 69 % všech příjmů. Využívání soukromých zdrojů v České republice je správnou cestou z hlediska rozdělení principů rovnosti a svobody. Ovšem je třeba také zmínit, že

u soukromých zdrojů musí fungovat správné nastavení pravidel. Důležitá je možnost dohledání všech transakcí, které strany provádějí.

Graf č. 4: Průměrná výše státních příjmů u vybraných slovenských a českých parlamentních politických stran.

Zdroj: vlastní výpočty.

Podíváme-li se ještě na konkrétní čísla v grafech, tak jako jediné dvě strany, které jsou financovány většinou ze soukromých zdrojů, vyšly ANO a ODS. Nad 75% hranici přijatých peněz od státu se v České republice dostaly ČSSD a Úsvit přímé demokracie. Na Slovensku tuto hranici překonaly všechny hodnocené strany. Tento fakt opět potvrzuje teorii, že by slovenské partaje měly usilovat o větší prostředky získané vlastní cestou. To vše ale jen za předpokladu nastavení jasných pravidel, které budou vymezovat hranice, kde se ještě strana smí pohybovat a kde už nikoliv. U čtyř ze šesti českých stran překonaly státní i soukromé příjmy 25% hranici, kterou Michael Koss považuje za významnou a u které se již dá hovořit o relevantním příjmu.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo porovnat výši státních a soukromých příjmů u vybraných parlamentních českých a slovenských politických stran. Dalším důležitým tématem, kterému jsem se alespoň v náznacích věnoval, byly možné nástroje na zlepšení systému financování. Využíval jsem především doporučení organizace GRECO, která je všeobecně uznávanou a na kterou se odkazují i představitelé české vlády. Další organizací, z jejichž doporučení jsem čerpal, byla česká pobočka Transparency International. Ta ve svých poznámkách také vychází ze zpráv GRECA, ale navíc přichází i s některými vlastními radami a nabízí jako příklad možné právní úpravy z dalších států, které fungují a byly by využitelné i u nás. I když se tyto rady týkají primárně České republiky, tak jsou zároveň využitelné i pro Slovenskou republiku, kde je právní úprava financování politických partají velmi podobná.

Z teoretické části vyplynulo, že politické strany mohou čerpat své příjmy ze státních prostředků a také svou vlastní soukromou cestou. Analyzované české partaje tak činí ve větší míře než ty slovenské. Z porovnání, které vycházelo především z výročních zpráv za rok 2013 a dalších informací z médií, vyplývá to, že státní prostředky slovenských stran tvoří 90 % všech příjmů. Slovenské politické partaje naplnily premisu o postkomunistických zemích, které jsou primárně podporovány financemi od státu. Stejná charakteristika lze použít i pro české strany a hnutí. Čtyři ze šesti hodnocených stran jsou financovány převážně státně. Jen ANO a ODS využívaly v roce 2013 více soukromé zdroje. Problémem u nich ovšem je, že největší příjmy plynou z půjček, které navíc mají nejasné podmínky a často ani není jasné, od koho pocházejí. U hnutí ANO je navíc oním člověkem sám předseda Andrej Babiš. Hlavně po jeho vstupu do vysoké politiky se rozvířila debata o omezení soukromých zdrojů. Strany sice nevylučují poskytování sponzorských darů, ale chtějí jejich omezení. Všechny tyto návrhy vycházejí z doporučení organizace GRECO. Můj osobní názor je, že zmíněné úpravy zákona by pomohly zprůhlednění financování a přispěly by k větší důvěře v politické strany z pohledu veřejnosti. Nyní se předkládaný zákon nachází v připomínkovém řízení a bude pro to velmi zajímavé sledovat, jak vše nakonec dopadne. Nemá smysl zde spekulovat o možném výsledku, ale je třeba říci, že podobný zákon by mohl být použitelný i na Slovensku. A to zejména z důvodu podobnosti obou systémů.

Tato bakalářská práce si nedávala za cíl přijít s nějakým zázračným receptem na problémy, které financování přináší. Jejím cílem bylo spíše porovnat danou situaci v České republice a na Slovensku z pohledu hlavních zdrojů, které strany využívají. Zdali jsou

frekventovanějšími peníze od státu, nebo od soukromých přispěvatelů. Pomocí tabulek a grafů jsem se snažil doložit čísla, která by nám poskytla jasnou odpověď. Doufám, že se mi to alespoň částečně podařilo.

Z práce plynou závěry, že je důležité neustále vyvíjet a novelizovat zákony financování, především ty, které se týkají jeho většího zprůhlednění. Na Slovensku je třeba strany nějak motivovat k větší snaze získávat finanční prostředky vlastní cestou. Všechna tato opatření musí být vedena, v co možná největší snaze, o soulad s průhledností systému. Přílišná závislost stran na státu není úplně ideální. Inspiraci pro zkvalitnění zákonů lze najít i v okolních státech, kde pravidla již fungují. Některé z nich jsem zmínil i ve své práci. Není tedy nutné vymýšlet nějaké nové převratné zákony, ale stačí se porozhlédnout v jiných zemích a zkusit přenést ty nejlepší věci i do České republiky a na Slovensko.

Seznam pramenů a literatury

ANO (2013). *Seznam dárců* (<http://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/financovani-ano/seznam-darcu>, 25. 3. 2015).

Beneš, Edvard (2013). *Funkce politických stran* (Praha: Společnost Edvarda Beneše).

Belko, Marián (2005). *Financovanie politických strán na Slovensku*. CEPSR. (<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=241>, 15. 3. 2015).

České noviny (2015a). *Hnutí ANO hospodaří s půjčkou 65 mil. Kč, letos ji chce srovnat*. 28. 2. 2015 (<http://m.ceskenoviny.cz/nejnovejsi/zpravy/hnuti-ano-hospodari-s-pujckou-65-mil-kc-letos-ji-chce-srovnat/1186958>, 21. 3. 2015).

České noviny (2015b). *ODS loni prohloubila ztrátu hospodaření na 51,9 milionu*. 27. 3. 2015 (<http://m.ceskenoviny.cz/nejnovejsi/zpravy/ods-loni-prohloubila-ztratu-hospodareni-na-51-9-milionu-korun/1198123>, 5. 4. 2015).

ČSÚ (2013). *Výsledky voleb do PS 2013* (<http://www.volby.cz/pls/ps2013/ps2?xjazyk=CZ>, 25. 3. 2015).

ČT 24 (2013a). *Strany skládají účty za rok 2013. ANO je v mínusu*. 26. 3. 2014 (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/267598-strany-skladaji-ucty-za-rok-2013-ano-je-v-minusu/>, 24. 3. 2015).

ČT24 (2013b). *Účty největších stran v červených číslech. Vyjma KSČM*. 1. 4. 2013 (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/221139-ucty-nejvetsich-stran-v-cervenych-cislech-vyjma-kscm/>, 20. 3. 2014).

Eurozpravy.cz (2015). *TOP 09 loni hospodařila se ztrátou 10 milionů*. 31. 3. 2015 (<http://domaci.eurozpravy.cz/politika/116925-top-09-loni-hospodarila-se-ztratou-10-milionu/>, 5. 4. 2015).

Government UK (2006). *The review of the funding of political parties* (https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/243604/0117037184.pdf, 24. 3. 2015).

Gruber, Jan (2015). Zákon o financování politických stran nastaví hranice pro příjem darů. *Deníkreferendum.cz*. 7. 4. 2015 (<http://denikreferendum.cz/clanek/20154-zakon-o-financovani-politickyh-stran-nastavi-hranice-pro-prijem-daru>, 17. 4. 2015).

Jiráček, Luděk (2013). Financování politických stran. *CEVRO*. 30. 4. 2013 (http://www.cevro.cz/web_files/soubory/ctnaci-deniky/14denik_8_2013.pdf, 18. 2. 2015).

Klimešová, Magdaléna – Bureš, Radim – Bouda, Petr (2012). *Financování politických stran v České republice a potřebné změny regulace* (Praha: Sociologický ústav AV ČR).

Koss, Michael (2011). *The politics of party funding* (New York: Oxford University Press).

Lidovky.cz (2015). *Úsvit prošel faktury. Ať Okamura vrátí 760 tisíc, žádají spolustraníci*. 24. 3. 2015 (http://www.lidovky.cz/ucetnictvi-hnuti-usvit-tomio-okamura-d8w-/zpravy-domov.aspx?c=A150324_104358_ln_domov_ele, 5. 4. 2015).

Mach, Petr (2013). Svobodní zřídili transparentní účty u FIO banky. *Strana svobodných občanů*. 7. 3. 2013 (<https://www.svobodni.cz/media/stanoviska-strany/1702-svobodni-zridili-transparentni-ucty-u-fio-banky/>, 12. 2. 2015).

Machová, Martina a kol. (2011). Exšéf rozvědky zesílil podezření: ČEZ platil politiky. *Aktualne.cz*. 30. 9. 2011 (<http://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/exsef-rozvedky-zesilil-podezreni-cez-platil-politiky/r~i:article:715814/>, 25. 2. 2015).

MOST-HÍD (2015). *O straně* (<http://www.most-hid.sk/sk/o-strane>, 26. 3. 2015).

Novinky.cz (2013). *KSČM loni hospodařila se ziskem 84 milionů*. 29. 3. 2014 (<http://www.novinky.cz/domaci/331911-kscm-loni-hospodarila-se-ziskem-84-milionu.html>, 29. 3. 2015).

Noviny.sk (2010). *Lipšič má vraj dokazy o nekalom financovaní Smeru* (<http://www.noviny.sk/c/slovensko/lipsic-ma-vraj-dokazy-o-nekalom-financovani-smeru>, 25. 3. 2015).

Ondráčka, David – Vymětal, Petr (2013). Financování předvolební kampaně do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky 2013. *Transparency International* (<http://www.transparency.cz/wp-content/uploads/Monitoring-financovani-snemovnich-kampani.pdf>, 20. 3. 2015).

Outlý, Jan (2003). *Strany a stát, volby a finance (Vybrané aspekty primárních voleb a financování politických stran)* (Olomouc: Periplum).

Pálková, Šárka (2013). ČSSD má dvakrát dražší kampaň než ODS. Musela se zadlužit. *Lidovky.cz*. 25. 9. 2013 (http://www.lidovky.cz/kvolby-2013-kampan-02j-/zprav-domov.aspx?c=A130924_115953_ln_domov_spa, 25. 3. 2015).

Rieger, Lukáš (2014). Počet členů stran včera a dnes. *CEVRO*. 23. 9. 2014 (http://www.cevro.cz/web_files/soubory//ctnacni-deniky/2014/14denik_15_2014.pdf, 25. 3. 2014).

Roztočil, Aleš (1998). Financování politických stran a srovnání jeho právní úpravy v evropských zemích. In: Šimíček, Vojtěch ed., *Financování politických stran v České republice* (Brno: Masarykova univerzita), s. 10–22.

Slonková, Sabina a kol. (2011). Schwarzenberg: Všichni víme, že ČEZ financoval strany. *Aktualne.cz*. 29. 8. 2011 (<http://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/schwarzenberg-vsichni-vime-ze-cez-financoval-strany/r~i:article:715678/>, 15. 3. 2015).

Slovenská občanská koalice (2015). *Princípy financovania politických strán* (<http://www.odluka.sk/odluka-politickych-stran/uvod>, 25. 3. 2015).

Sme.sk (2015). *Nejbohatšou stranou je SMER, největší dlh má SDKÚ*. 23. 6. 2014 (<http://www.sme.sk/c/7248572/najbohatsou-stranou-je-smer-najvacsi-dlh-ma-sdku.html>, 25. 3. 2015).

SMER (2015). *Profil strany* (<http://www.strana-smer.sk/67/profil-strany>, 17. 3. 2015).

Soudek, Ivan (1998). Přehled právní úpravy financování politických stran. In: Šimíček, Vojtěch ed., *Financování politických stran v České republice* (Brno: Masarykova univerzita), s. 23–44.

Spurný, Jaroslav – Klímová, Jana (2015). Politici líčí past na střet zájmů. *Respekt*. 23. 3. 2015, str. 17–19.

Statistický úřad SR (2012). *Vol'by do Národnej rady Slovenskej republiky 2012* (<http://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2012/menu/index.jsp@lang=sk.htm>, 25. 3. 2014).

Šimíček, Vojtěch (1997). Vybrané otázky financování politických stran v České republice. *Politologický časopis IV* (2), s. 160–168.

Šíma, Pavel – Králíková, Marcela a kol. (2014). *Volební kampaně 2013* (Brno: Barrister a Principal).

Týden.cz (2015). Hnutí ANO dluží předsedovi Babišovi 65 milionů. 31. 3. 2015 (http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/hnuti-ano-dluzi-predsedovi-babisovi-65-milionu_338167.html, 10. 4. 2015).

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky*, ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon č. 460/1992., *Ústava Slovenské republiky*, v znení neskorších predpisov.

Válková, Hana (2013). Předvolební kampaň ANO stála přes 100 milionů, účet ještě není konečný. *iDnes.cz*. 17. 11. 2013 (http://zpravy.idnes.cz/ano-stala-kampan-vice-nez-100-milionu-duj-/domaci.aspx?c=A131117_140549_domaci_hv, 24. 3. 2015).

Výroční zpráva ANO 2014.

Výroční zpráva ČSSD 2014.

Výroční zpráva HZD 2014.

Výroční zpráva KDH 2014.

Výroční zpráva KSČM 2014.

Výroční zpráva MOST-HÍD 2014.

Výroční zpráva Obyčejní lidé a nezávislé osobnosti 2014.

Výroční zpráva ODS 2014.

Výroční zpráva SMER-sociální demokracie 2014.

Výroční zpráva TOP 09 2014.

Výroční zpráva Úsvit přímé demokracie 2014.

Zákon č. 2/1993 Sb., *O vyhlášení Listiny základních práv a svobod*, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

Zákon č. 85/2005 Sb., *O politických stranách a politických hnutích*, v znění neskorších předpisů.

Zákon č. 247/1995 Sb., *O volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů*, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 357/1992 Sb., *O dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitosti*, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 424/1991 Sb., *O sdružování v politických stranách a hnutích*, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 586/1992 Sb., *O daních z příjmů*, ve znění pozdějších předpisů.

Zbořil, Josef (2014). Porovnání výše členských poplatků politických stran v ČR. *iDnes.cz*. 29. 7. 2014 (<http://zboril.blog.idnes.cz/c/419246/Porovnani-vyse-clenskych-poplatku-politicky-stran-v-CR.html>, 25. 3. 2015).

Resumé

In my bachelor's thesis I dealt with the topic of funding of political parties in the Czech Republic and Slovakia. It was especially about comparison of the importance of public and private incomes. For comparison I chose 6 Czech and 5 Slovak parliamentary parties. After the necessary theoretical introduction, where were presented the basic premises of the funding, I devoted to the specific situation in the Czech Republic and Slovakia in the second part of the thesis. I focused on revenues that are according to annual reports the most important thing for the parties. Regarding to Czech political parties there were mentioned also election expenses that formed the most significant costs in 2013. Due to the deadline of submission of my thesis I evaluated the political parties' management in 2013. The third part of the thesis was devoted parties themselves. In the tables and graphs, we can see the differences between the sources from which the parties are funded. In the fourth part there are compared the parties from the Czech Republic and Slovakia.

From the comparison I found out that all of the Slovak political parties are dependent on state incomes. Private resources are used minimally. The situation in the Czech Republic is different. Although the parties that were successful in the elections to the Chamber of Deputies, also rely on the state money. Recently, especially after the election success of the movement ANO, the situation has changed. This movement profited above all from the loan which provided to it the chairman Babiš himself. Private funding plays here a significantly bigger part than in the Slovak political parties. The main problem of the private funding is its opacity. A partial solution might be a new preparing law that is currently discussed in the Chamber of Deputies. In the text I mentioned a few examples from abroad that were proved and could be an inspiration for both mentioned countries.

There are differences between the funding of the political parties in the Czech Republic and Slovakia. Slovak parties would need to involve the inhabitants in their activities, and thus to gain more incomes from the private sector. In the Czech Republic it is already going on, but somewhat by unclear circumstances. The key factor for both countries should be a properly working legislation, a possibility to find all transactions in the annual reports and optimal distribution of incomes from the state and from the private sources.